

Inhoudsopgave

1. Leeswijzer	3
2. Inleiding	5
3. Samenvatting voorstellen	7
4. Financieel perspectief 2017-2022	9
5. Beschikbaar stellen krediet grondexploitatie Munster	23
6. Voorstellen met een lagere prioriteit	25
 Bijlagen:	 27
1 Actualisatie van de begroting uitvoeringskosten	29
2a Begroting Sociaal Domein 2017-2019	49
2b Toelichting op financieel kader	51
3 Bezuinigingsmonitor	59
4 Financiële kaders voor de begroting 2018	61
5 Controleprotocol 2017	65
6 Normenkader 2017	69

1. Leeswijzer

In de Kadernota 2017 geven wij u, naast diverse financiële perspectieven, een beeld van de onderwerpen die van belang zijn voor de gemeente Winsum. De kadernota is het instrument om het gehele beleid integraal af te wegen.

De kadernota laat de volgende opbouw zien:

Allereerst is, na het inleidende hoofdstuk 2, in hoofdstuk 3 een samenvatting gegeven van de opgenomen voorstellen.

In hoofdstuk 4 zijn we uitgebreid ingegaan op het financiële perspectief van onze gemeente met inbegrip van de meicirculaire over onze uitkering uit het gemeentefonds, en natuurlijk over de gevolgen voor onze begrotingspositie.

In hoofdstuk 5 stellen we voor een tweetal kredieten beschikbaar te stellen. Het ene krediet heeft betrekking op de ontwikkeling van de grondexploitatie Munster, fase 1 (bouw- en woonrijpmaken). Het andere krediet betreft de kosten de infrastructuur rondom het gebied van deze grondexploitatie.

In hoofdstuk 6 hebben we de onderwerpen genoemd waarvoor wel een voorstel is gedaan om deze op te nemen in deze Kadernota, maar die op dit moment nog geen prioriteit hebben.

Er zijn 7 bijlagen aan deze kadernota toegevoegd.

De bijlagen 1, 2a en 2b hebben betrekking op de actualisatie van het sociaal domein.

In bijlage 3 hebben we een actueel beeld geschetst van de bezuinigingsmonitor en in bijlage 4 doen we een voorstel voor het vaststellen van de uitgangspunten voor de begroting 2018.

De bijlagen 5 en 6 hebben te maken met de normen voor de accountantscontrole 2017. Bijlage 5 betreft het controleprotocol 2017 en bijlage 6 is het normenkader voor deze controle.

2. Inleiding

Deze kadernota is de tweede kadernota die de nieuwe coalitie van CU, GL, D66, VVD en CDA de raad aanbiedt.

In het bestuursakkoord, welke ook door de PvdA is ondertekend, en het coalitieakkoord is aangegeven dat we samen aan de slag gaan. In de eerste kadernota 2016 zijn we aan de slag gegaan met de grote projecten: centrumontwikkeling van Winsum, de realisatie van een KindZorgcentrum in Winsum en het sportgebied Winsum West. In deze kadernota geven we u een actueel beeld van onze financiële positie en ook de actuele stand van deze projecten.

Om onze ambities te kunnen realiseren is daadkracht nodig. Daadkracht van ons college, ons ambtelijk apparaat en van u als raad. We zullen samen met onze inwoners de handen ineen moeten slaan om eensgezind onze ambities voor het welzijn van onze inwoners waar te kunnen maken.

Onze financiële positie is op de korte termijn matig, maar op de iets langere termijn goed. Wij hadden gehoopt dat met het aantrekken van de economie ook meer middelen uit het gemeentefonds beschikbaar zouden komen. De meicirculaire is echter, vanwege het ontbreken van een kabinet, beleidsarm en geeft daarmee alleen ruimte voor de verwachte stijging van de lonen en prijzen. In deze circulaire is geen extra geld opgenomen voor nieuw beleid. Of er in de september-circulaire wel ruimte wordt geboden in verband met beleidsintensivering is sterk afhankelijk van de voortgang van de kabinetsformatie.

In de eerste kadernota 2016 van deze coalitie hebben we een ambitieus programma samengesteld van een aantal grote projecten. Bij bijna alle projecten is sprake van voortgang, alleen bij het project Centrumontwikkeling Winsum zijn we ook sterk afhankelijk van externe partijen en is het niet simpel om het vliegwiel in beweging te krijgen. In deze kadernota geven we een korte actualisatie van de huidige stand van zaken.

Ons streven is er op gericht om de komende anderhalf jaar de daadwerkelijke realisatie van een bloeiend (winkel)centrum in Winsum, een eigentijds sportlandschap in Winsum West en een nieuw concept van een Brede School voor onze jongeren in combinatie met zorg voor onze ouderen te verwezenlijken. Naast vorenstaande hebben we in de komende anderhalf jaar ook volop te maken met de voorbereiding op de herindeling. Dat zal een groot beslag leggen op onze inzet en die van onze medewerkers. Dit alles in het besef dat tijdens de verbouw de winkel wel open is. Daarnaast zullen de zaken die we willen oppakken moeten afstemmen met onze herindelingspartners. Nu al zien we een sterke toename van adviezen die voor de vier gemeenten zijn geschreven.

Wij hebben met u de afspraak te streven naar materieel begrotingsevenwicht of in andere termen: een robuust financieel perspectief. Dit robuust perspectief is nodig voor een gemeente van onze omvang, in deze regio, onder deze economische omstandigheden en voor de ontwikkelingen en risico's die op ons afkomen. In deze kadernota blijft dit robuust financiële perspectief ons uitgangspunt en dat zal ook voor de begroting 2018 gelden. Dit is niet alleen een gedegen uitgangspunt, maar we hebben juist nu ook de opgave om financieel gezond de herindeling in te gaan.

Het college van burgemeester en wethouders van Winsum.

3. Samenvatting voorstellen

In deze kadernota hebben wij bij ieder voorstel waarbij een raadsbesluit wordt verwacht een kader ingevoegd met daarin genoemd het besluitpunt. In dit hoofdstuk hebben wij de te nemen besluiten samengevat:

Besluitpunt 1: Mutaties vastgesteld/vaststaand beleid

We stellen voor de bedragen zoals die zijn genoemd in de tabel "Vastgesteld beleid", voor zover deze nog niet zijn geraamd, op te nemen in de begroting 2017 en de daarbij behorende meerjarenschijven.

Besluitpunt 2: Mutaties Bestuursrapportage 2017-1

We stellen voor de bedragen zoals die zijn genoemd in de tabel "Bestuursrapportage 2017-1" op te nemen in de begroting 2017 en de daarbij behorende meerjarenschijven.

Besluitpunt 3: Mutatie gevolgen Meicirculaire Gemeentefonds

We stellen voor de bedragen zoals die zijn genoemd in de tabel "Gemeentefonds – Meicirculaire" op te nemen in de begroting 2017 en de daarbij behorende meerjarenschijven.

Besluitpunt 4: Sportpark Winsum-West

We stellen voor om:

- a. voor het jaar 2017 een voorbereidingskrediet van € 225.000 beschikbaar te stellen voor de voorbereidingen van de realisatie van het sportpark Winsum-West;
- b. de extra rentelasten gedurende 2 jaar worden gedekt door een onttrekking aan de reserve bovenwijkse voorzieningen;
- c. doordat de uitvoering van het project doorschuift naar het jaar 2018 kunnen ook de hieraan gekoppelde kapitaallasten een jaar doorschuiven.

Besluitpunt 5: Voorbereidingskrediet De Tirrel

We stellen voor om voor het jaar 2017 een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen tot een bedrag van € 1.750.000 beschikbaar te stellen voor de voorbereidingen van de realisatie van De Tirrel en de hieruit voortvloeiende extra rentelasten te dekken door een onttrekking aan de reserve bovenwijkse voorzieningen.

Besluitpunt 6: Vervanging toplaag en drainage kunstgrasveld Winsum

Voorgesteld wordt in het jaar 2018 een krediet beschikbaar te stellen voor de vervanging van de drainage (€ 20.000) en de vervanging van de toplaag (€ 140.000). Beide kredieten worden in 15 jaar afgeschreven.

Besluitpunt 7: Voeding reserve groot onderhoud/renovatie voetbalvelden

Voorgesteld wordt een reserve renovatie voetbalvelden te vormen en deze met ingang van het jaar 2017 jaarlijks te voeden met een bedrag van € 26.720. Toekomstige kosten voor renovaties c.q. groot onderhoud kunnen dan worden gedekt door een onttrekking aan deze reserve.

Besluitpunt 8: Voeding reserve groot onderhoud/renovatie tennisbanen

Voorgesteld wordt een reserve renovatie tennisbanen te vormen en deze met ingang van het jaar 2017 jaarlijks te voeden met een bedrag van € 6.160. Toekomstige kosten voor

renovaties c.q. groot onderhoud kunnen dan worden gedekt door een onttrekking aan deze reserve.

Besluitpunt 9: Projectplan routegebonden recreatie

Voorgesteld wordt extra budget beschikbaar te stellen om deel te nemen aan het project routegebonden recreatie. Voor de jaren 2017 en 2018 gaat het om een bedrag van € 11.700, voor de jaren 2019 en 2020 om een bedrag van € 14.500, waarna het structurele bedrag vanaf het jaar 2021 € 6.500 wordt.

Besluitpunt 10: Tijdelijke formatie ivm ruimtelijke procedures

Voorgesteld wordt extra budget beschikbaar te stellen in het jaar 2018 voor de inhuur van tijdelijke formatie in verband met ruimtelijke procedures tot een bedrag van € 25.000.

Besluitpunt 11: Krediet tbv grondexploitatie Munster

We stellen voor om een investeringsbedrag van € 1.421.900 beschikbaar te stellen voor het bouw- en woonrijp maken van het gebied van de grondexploitatie Munster in het jaar 2017.

Besluitpunt 12: Krediet infrastructuur Winsum-Oost

We stellen voor om een investeringsbedrag van € 617.363 beschikbaar te stellen voor de herstructurering van de toegangswegen naar het gebied van de grondexploitatie Munster in het jaar 2017. Tevens stellen wij voor om de afschrijvingslasten van dit krediet jaarlijks te dekken vanuit de dekkingsreserve infrastructuur Winsum-Oost.

Besluitpunt 13: Begroting 2018 - uitgangspunten

Voorgesteld wordt om de bovenstaande uitgangspunten te hanteren bij het opmaken van de begroting 2018.

Besluitpunt 14: Goedkeurings- en rapporteringstoleranties bij controleverklaring.

We stellen voor in te stemmen met de volgende goedkeurings- en rapporteringstoleranties, welke zijn gebaseerd op de omvangsbasis van de begroting:

- a. Fouten in de jaarrekening : $\leq 1\%$ = goedkeurende verklaring;
- b. Fouten in de jaarrekening : $> 1\% < 3\%$ = Verklaring met beperking(en);
- c. Fouten in de jaarrekening : $\geq 3\%$ = afkeurende verklaring; en
- d. Een rapporteringstolerantie van 10% voor de verschillende goedkeuringstoleranties

Besluitpunt 15: Vaststelling normenkader.

Voorgesteld wordt het in de bijlage 6 opgenomen normenkader voor de accountantscontrole vast te stellen.

4. Financieel perspectief 2017-2021

4.1 Uitgangssituatie

De begroting 2017, met daarin de begrepen de meerjarenschijven 2018-2021, is uitgangspunt voor dit hoofdstuk. In de aanbiedingsbrief bij de begroting 2017 werd het onderstaande beeld (t/m 2021) van de meerjarige financiële positie geschetst:

Aanbiedingsbrief Begroting 2017 Omschrijving	Bedrag begrotingspositie				
	2017	2018	2019	2020	2021
Begrotingssaldo prim.begroting	-229.711	-146.422	96.927	290.194	310.485
Mut. aanbiedingsbrief Begroting 2017	103.935	196.295	242.162	229.383	337.437
Begr.saldo na Aanbiedingsbrief	-125.776	49.873	339.089	519.577	647.922

In de jaarschijf 2017 een tekort, maar in de jaarschijven 2018 en volgende een redelijk positief beeld.

4.2 Wat is er daarna gebeurd

Benoeming nieuwe accountant

In januari 2017 heeft de gemeenteraad besloten om de controlewerkzaamheden voor de boekingsjaren 2016-2019 uit te besteden aan Vallei accountants. De geoffreerde kosten kwamen behoorlijk hoger uit dan de opgenomen raming in de begroting. Voor het jaar 2017 zijn de meerkosten eenmalig gedekt door een onttrekking aan de algemene reserve. De structurele dekking zou worden meegenomen in de kadernota 2017.

Actualiseren sporttarieven

In januari 2017 heeft de gemeenteraad besloten tot een actualisatie van de sporttarieven. Er is tevens besloten tot een gefaseerde invoer gedurende 5 jaren. De te realiseren opbrengst verloopt hierdoor trager dan de in de begroting opgenomen taakstelling. Voor het jaar 2017 zijn de lagere opbrengsten eenmalig gedekt door een verlaging van de post Nieuw beleid en door een verlaging van de post Onvoorzien uitgaven. Met ingang van het jaar 2020 hebben we de taakstelling volledig gehaald. Voor het jaar 2021 is zelfs een hogere opbrengst geraamd. Als structurele dekking zijn in het raadsvoorstel van januari 2017 de respectievelijke begrotingssaldi genoemd van de jaren 2018 en volgende. De kadernota 2017 is dan ook de plek om deze structurele dekking in op te nemen.

Fiets- en Pieterpad Winsum-Garnwerd

In het genomen raadsbesluit van februari 2017 is besloten om de niet geraamde rentelasten 2018 ad € 3.544 mee te nemen in de kadernota 2017.

Promotiebudget

In het genomen raadsbesluit van februari 2017 is besloten om een jaarlijks budget van € 30.000 beschikbaar te stellen voor promotionele activiteiten. De kosten voor het jaar 2017 zijn gedekt door een onttrekking aan de algemene reserve. Besloten is om de structurele dekking met ingang van het jaar 2018 mee te nemen in de kadernota 2017.

Informatiebeveiliging in BMW-verband

In de raadsvergadering van maart 2017 heeft de raad besloten om extra budget beschikbaar te stellen voor de uitvoering van informatiebeveiliging in BMW-verband. De kosten voor het

jaar 2017 zijn gedekt door een onttrekking aan de algemene reserve. Besloten is om de structurele dekking met ingang van het jaar 2018 mee te nemen in de kadernota 2017.

Bijdrage Veiligheidsregio

In de raadsvergadering van mei 2017 zijn o.a. de begrotingen 2017 en 2018 van de Veiligheidsregio Groningen behandeld. Voor het jaar 2017 zijn de (beperkte) financiële gevolgen meegenomen in de bestuursrapportage 2017-1. Er is voor de jaren 2018 en volgende fors meer geld nodig. Deels komt dat doordat de afgelopen jaren structurele lasten zijn gedekt door incidentele voordelen, maar de hogere kosten vloeien ook voort uit een opgenomen kostenindexatie in de begroting 2018. De hogere kosten door gestegen lonen en prijzen zouden in principe gedekt moeten worden uit de toegekende compensatie die wij hiervoor ontvangen vanuit het gemeentefonds. In het hoofdstuk mei-circulaire 2017 komen wij hierop terug. Op dit onderdeel nemen wij de hogere bijdrage aan deze gemeenschappelijke regeling volledig mee. Hierbij hebben wij rekening gehouden met de (structurele) mutatie die is opgenomen in de bestuursrapportage.

Vastgesteld beleid Omschrijving	Bedrag begrotingspositie				
	2017	2018	2019	2020	2021
Begrotingspositie na Pieterpadtracé	-125.776	49.873	339.089	519.577	647.922
Besluitvorming na Begroting 2017					
Nieuwe accountant	-22.475	-22.475	-22.475	-22.475	-22.475
Nieuwe accountant, dekking 2017	22.475				
Actualiseren sporttarieven	-18.340	-24.725	-12.224	277	12.778
Actual. sporttarieven, dekking '17	18.340				
Kap.lasten aanleg fiets-/voetpad		-3.544	0	0	0
Promotionele activiteiten	-33.000	-33.000	-33.000	-33.000	-33.000
Promotionele activit., dekking 2017	33.000				
Informatiebeveiliging BMW	-38.232	-38.232	-38.232	-38.232	-38.232
Inform.beveiliging BMW, dekking '17	38.232				
Bijdrage Veiligheidsregio		-53.889	-68.376	-78.529	-67.022
Saldo begrotingspositie	-125.776	-125.992	164.782	347.618	499.971

4.3 Mutaties bestaand beleid

Bezuiniging subsidie bibliotheek Baflo

In de Kadernota 2016 is een bezuinigingstaakstelling opgenomen voor de bibliotheek met ingang van het jaar 2018 voor € 30.000. Feitelijk ging deze bezuiniging over de sluiting van de bibliotheek in Baflo, doordat deze wordt gehuisvest in het nieuwe kindcentrum in Baflo/Rasquert. Nu is de sluiting met één jaar is uitgesteld tot 1-1-2019, vanwege de latere opening van de Brede School. Als gevolg hiervan kan deze bezuiniging ook pas een jaar later worden gerealiseerd. In 2018 is er derhalve sprake van een incidenteel nadeel tot een bedrag van € 30.000.

Bezuinigingsmonitor Samenwerking/Inkoop

Als bezuinigingstaakstelling (zie bijlage 3 Bezuinigingsmonitor) staat nog een structureel bedrag open van € 59.000 voor de jaren 2017 en volgende. Op dit moment zien we geen mogelijkheden om dit bedrag "boven water" te krijgen. We stellen dan ook voor om deze taakstelling te schrappen.

Actualisatie begroting uitvoeringskosten sociaal domein

Sinds het begin van de decentralisaties hebben we een inschatting gemaakt van de kosten van de uitvoering. Die inschatting was gebaseerd op de toen beschikbare informatie. We

moesten destijds al wel constateren dat we geen goed beeld hadden van wat er op de gemeenten afkwam. Tot en met 2016 hebben we te maken gehad met deels nieuwe en deels onverwachte ontwikkelingen die een periodieke actualisatie van de begroting nodig maakten en maken. Inmiddels gaan we het derde jaar in na de overdracht van taken en moeten we constateren dat we met de huidige personele inzet en ondersteuning het niet gaan redden. We zitten midden in de transformatieopdracht hetgeen de noodzakelijke kosten met zich meebrengt. We hebben nogmaals de structurele omvang van de werkzaamheden in beeld gebracht. Dat beeld is nu redelijk compleet, maar is nog steeds wel met onzekerheden omgeven. De conclusie is echter wel dat, om al het werk gedaan te krijgen, de structurele kosten hoger zijn dan tot nu toe geraamd.

De actualisatie van de begroting van de uitvoeringskosten sociaal domein gaf aanleiding om naar de gehele begroting van het sociaal domein te kijken. Daarbij worden de inkomsten van de Integratie-uitkering sociaal domein afgezet tegen alle zorgbudgetten in het sociaal domein. Voor deze actualisatie van het sociaal domein zijn er 3 bijlagen in deze kadernota opgenomen:

1. Actualisatie van de begroting uitvoeringskosten
- 2a. Begroting Sociaal Domein 2017-2019
- 2b. Toelichting op financieel kader

In de tabellen in deze bijlagen hebben we de mutaties opgenomen tot het jaar 2019, het jaar van de herindeling. Zoals uit de cijfers blijkt komt Winsum er in deze actualisatie in financiële zin slecht af. Bij onze herindelingspartners is echter sprake van een positieve ontwikkeling.

Als we de bovengenoemde mutaties confronteren met de aanwezige begrotingsruimte, dan ontstaat het volgende beeld:

Mutatie bestaand beleid	Bedrag begrotingspositie				
	2017	2018	2019	2020	2021
Omschrijving					
Saldo vastgesteld beleid	-125.776	-125.992	164.782	347.618	499.971
Bestaand beleid - grote impact					
Subsidie bibliotheek Baflo		-30.000			
Bezuinigingsmonitor - inkoop	-59.000	-59.000	-59.000	-59.000	-59.000
Actualisatie Sociaal Domein					
Kosten financieel kader	-130.348	157.972	0	0	0
Dekking Beleidsagenda – reserve WMO	130.348	-157.972	0	0	0
Incidentele kosten CER	-98.154				
Incidentele kosten uitvoeringsorganisatie	-228.131				
Dekking incidentele kosten – reserve WMO	326.285				
Transformatie ondersteuning	-45.000				
Dekking kst transform – reserve WMO	45.000				
Saldo begrotingspositie	-184.776	-214.992	105.782	288.618	440.971

Met het opnemen van deze maatregelen in de begroting kleuren de begrotingssaldo in de jaren 2017 en 2018 rood, maar zijn de saldi in de jaren 2019 en daarna positief.

Besluitpunt 1: Mutaties vastgesteld/vaststaand beleid

We stellen voor de bedragen zoals die zijn genoemd in de tabel “Vastgesteld beleid”, voor zover deze nog niet zijn geraamd, op te nemen in de begroting 2017 en de daarbij behorende meerjarenschijven.

4.5 Bestuursrapportage 2017-1

Door de budgethouders is gerapporteerd over de verwachte eindejaarsprognose van de budgetten voor het jaar 2017. Het is opvallend dat er dit jaar weinig tot geen positieve bijstellingen. Er is sprake van een aantal incidentele nadelige invloeden en een tal structurele nadelige invloeden. In de rapportage is hier gedetailleerd over geschreven. Op deze plek nemen we alleen de genoemde bedragen over.

BeRap 2017-1	Bedrag begrotingspositie				
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo vastgesteld beleid	-184.776	-214.992	105.782	288.618	440.971
Structureel nadeel BeRap 2016-2	-23.427	-23.427	-23.427	-23.427	-23.427
Incidenteel nadeel BeRap 2017-1	-2.984				
Structureel nadeel BeRap 2017-1	-27.885	-27.885	-27.885	-27.885	-27.885
Saldo begrotingspositie	-239.072	-266.304	54.470	237.306	389.659

Besluitpunt 2: Mutaties Bestuursrapportage 2017-1

We stellen voor de bedragen zoals die zijn genoemd in de tabel "Bestuursrapportage 2017-1" op te nemen in de begroting 2017 en de daarbij behorende meerjarenschijven.

4.6 Meicirculaire 2017

Inleiding

Deze circulaire is beleidsarm. We hebben na de verkiezingen van 15 maart nog geen nieuw kabinet. Ruimtevragende plannen als klimaat en defensie zullen op zijn vroegst verwerkt worden in de komende Miljoenennota die in september 2017 uitkomt. Wat dan nu over blijft zijn mutaties als gevolg van loon- en prijsstijgingen, zowel in de algemene uitkering als bij het sociaal domein. Verder worden een aantal nieuwe decentralisatie-uitkeringen gepresenteerd en wijzigingen aangebracht in enkele bestaande decentralisatie-uitkeringen.

Accressen

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens het systeem van 'samen de trap op en samen de trap af' hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van het gemeentefonds. De jaarlijkse toename of afname van het gemeentefonds, voorvloeiend uit de trap op trap af methode wordt het accres genoemd.

Er is sprake van een aantal tegengestelde bewegingen. De accressen komen gemiddeld wat hoger uit dan opgenomen in de september-circulaire 2016. Deze circulaire vormt de basis van de berekeningen zoals die thans in de begroting zijn opgenomen. Die accressen hebben een positieve uitwerking, maar de hoeveelheidsmutaties (minder inwoners dan geraamd, minder uitkeringsgerechtigden dan geraamd, hogere korting wegens de belastingcapaciteit) hebben een negatieve invloed.

Voor het jaar 2017 is geen sprake van algemene mutaties. De overige algemene mutaties geven in 2018 een nadeel te zien van € 74.321. In de jaren 2019-2021 is echter sprake van een licht positieve ontwikkeling van resp. € 22.552, € 40.694 en € 66.473. Deze bedragen hebben dus een positieve invloed op onze begrotingspositie.

Taakmutaties

Loon- en prijsstijgingen

Voor het jaar 2017 komt nog een bedrag beschikbaar als stelpost voor loon- en prijsstijgingen van € 25.024. Dit bedrag kunnen we in de tweede bestuursrapportage 2017 meenemen voor eventuele aanpassing van ramingen.

Armoedebestrijding onder ouderen

In 2017 en 2018 worden aanvullende middelen beschikbaar gesteld voor armoedebestrijding onder ouderen met een bijstandsuitkering. Het kabinet wil daarmee meer financiële ruimte aan gemeenten geven om ouderen in moeilijke situaties te kunnen helpen. Er is daarbij vooral gedacht aan bijzondere bijstand voor gepensioneerden zonder volledige AOW. Deze groep kan via de Sociale Verzekeringsbank weliswaar een beroep doen op algemene bijstand in de vorm van Aanvullende Inkomensondersteuning voor Ouderen (AIO), maar is op de gemeente aangewezen in situaties waarin bijzondere bijstand nodig kan zijn.

Taakmutatie VNG-betalingen

Omdat vanaf 2018 geen sprake meer is van rechtstreekse betalingen aan de VNG, worden bestaande reserveringen met ingang van dat jaar ongedaan gemaakt. Conform de meicirculaire 2016 is voor dat doel al € 25 miljoen vrijgevallen, ofwel 2 punten UF. Daar komt in de circulaire nog € 1,15 per inwoner (incl. UF) bij. Deze bedragen kunt u aanwenden ter dekking van het Fonds Gemeentelijke Uitvoering dat de VNG in het leven gaat roepen.

Met ingang van 2019 komt € 0,13 per inwoner (incl. UF) beschikbaar ten behoeve van een soortgelijke reden bij de Waarderingskamer. Dit is nog niet meegenomen.

Buurtsportcoaches

De jaarlijks beschikbare gelden zijn bijgesteld voor de loon- en prijsstijging.

Armoedebestrijding kinderen

Zoals aangekondigd in de septembercirculaire 2016 en de brief 'Kansen voor álle kinderen' van de staatssecretaris van SZW aan de Tweede Kamer (TK 2016-2017, 24 515, nr. 378) stelt het kabinet vanaf 2017 structureel € 100 miljoen beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Hiervan wordt € 85 miljoen aan gemeenten beschikbaar gesteld. Op 11 november 2016 zijn hierover tussen het Rijk en de VNG bestuurlijke afspraken gemaakt. Het beschikbare budget wordt verdeeld op basis van door het CBS ontwikkelde gegevens over kinderen met een kans op armoede. Voor uitkeringsjaar 2017 is de verdeling gebaseerd op gegevens over het jaar 2013. In deze circulaire is de verdeling 2017 structureel doorgetrokken. Jaarlijks zal in de meicirculaire steeds actualisatie plaatsvinden van de verdeling voor het jaar t + 1 en verder, voor het eerst in de meicirculaire 2017 voor de verdeling vanaf 2018.

Huisvesting onderwijs asielinstroom

De afgelopen periode is de instroom van asielzoekers fors toegenomen. Asielzoekers van 5 tot en met 17 jaar zijn leerplichtig. Scholen voor voortgezet onderwijs hebben soms onvoldoende fysieke ruimte om deze extra leerlingen op te kunnen vangen. In het Uitwerkingsakkoord Verhoogde Asielinstroom van 28 april 2016 is afgesproken dat het Rijk in totaal € 16 miljoen beschikbaar stelt ten behoeve van de huisvestingsvoorzieningen voor het voortgezet onderwijs. Voor het primair onderwijs is reeds sprake van een

financieringsregeling in dergelijke situaties De decentralisatie-uitkering wordt verstrekt voor de huisvesting van voortgezet onderwijs aan leerplichtige asielzoekers die verblijven in (nood)opvanglocaties. Onder een (nood)opvanglocatie wordt een tijdelijke opvangvoorziening verstaan die, onder leiding van het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA), zes maanden tot drie jaar opvang kan bieden aan asielzoekers.

Sociaal domein

De voorgenomen overheveling per 2018 van de integratie-uitkering sociaal domein naar de algemene uitkering is uitgesteld. De overheveling kan op zijn vroegst in 2019 plaatsvinden. Wij denken echter dat het niet eerder dan 2020 kan plaatsvinden en het zal ons niet verbazen als de overheveling helemaal niet door gaat, maar dat de integratie-uitkering de vorm van een decentralisatie-uitkering zal aannemen.

De macrobudgetten zijn ten opzichte van de septembercirculaire 2016 gewijzigd. De belangrijkste mutaties zijn:

- De loon- en prijsbijstelling 2017 bedraagt € 190 miljoen (WMO € 70 miljoen, Jeugd € 70 miljoen, participatie € 50 miljoen. Daarnaast nog € 25 miljoen voor WMO 2007 (met name huishoudelijke hulp). Alle bedragen werken structureel door.
- Uitkering groeirimte 2018. Voor WMO 2015 ad € 44 miljoen en voor WMO 2007 € 16 miljoen met ingang van 2018.
- Correctie uitname herinstromers Wlz € 30 miljoen met ingang van 2017.
- Extramuralisering 2018 € 35 miljoen met ingang van 2018.
- Kinderen met somatische aandoeningen, een uitname van € 13 miljoen met ingang van 2018.

Besluitpunt 3: Mutatie gevolgen Meicirculaire Gemeentefonds

We stellen voor de bedragen zoals die zijn genoemd in de tabel "Gemeentefonds – Meicirculaire" op te nemen in de begroting 2017 en de daarbij behorende meerjarenschijven.

In financiële zin resulteert dit in het volgende :

Gemeentefonds - Mei-circulaire	Bedrag begrotingspositie				
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Saldo begrotingspositie	-239.072	-266.304	54.470	237.306	389.659
Algemene mutaties	0	-74.321	22.552	40.694	66.473
Taakmutaties					
Stelpost loon-/prijsstijging	25.024	233.101	233.101	233.101	233.101
Armoedebestrijding onder ouderen	1.950	2.008			
Beëindiging betalingen derden (VNG)		15.415	17.453	17.701	17.843
Buurtsportcoaches	486	486	486	486	486
Armoedebestrijding kinderen	54.895	57.898	57.898	57.898	57.898
Verhoogde asielinstroom	39.552	0	0	0	0
Sociaal domein					
WMO-2007	21.483	32.265	32.265	32.265	32.265
WMO-2015	74.734	99.825	99.750	111.545	111.535
Jeugdzorg	74.855	269.766	269.767	291.137	291.860
Participatie	52.947	39.287	44.343	19.327	9.712
Mutatie gemeentefonds	345.926	675.730	777.615	804.154	821.173
Aanpassingen begroting					
Opvoeren stelpost loon-/prijsstijging	-25.024	-233.101	-233.101	-233.101	-233.101
Armoedebestrijding onder ouderen	-1.950	-2.008	0	0	0
Beëindiging betalingen derden (VNG)	0	-15.415	-17.453	-17.701	-17.843
Buurtsportcoaches	-486	-486	-486	-486	-486
Armoedebestrijding kinderen	-54.895	-57.898	-57.898	-57.898	-57.898
Verhoogde asielinstroom	-39.552	0	0	0	0
Sociaal domein					
WMO-2007	-21.483	-32.265	-32.265	-32.265	-32.265
Verhogen budget decentr. WMO-2015	-74.734	-99.825	-99.750	-111.545	-111.535
Verhogen budget decentr. Jeugdzorg	-74.855	-269.766	-269.767	-291.137	-291.860
Verhogen budget decentr. Participatie	-52.947	-39.287	-44.343	-19.327	-9.712
Netto resultaat Mei-circulaire	0	-74.321	22.552	40.694	66.473
Nieuwe stand begrotingspositie	-239.072	-340.625	77.022	278.000	456.132

4.7 Projecten

Naast de voorgaande projecten wordt er al enige tijd gesproken over een aantal nieuwe projecten. We hebben het dan over:

- Impuls centrum Winsum
- Winsum-West
- Brede school Winsum

Impuls centrum Winsum

Nadat de raad op 11 oktober 2016 kennis heeft genomen van de visie van de Ondernemersvereniging Winsum ("Visie invulling Haltermodel Winsum") en besloten heeft de plannen van de ondernemers te ondersteunen en te faciliteren, is een breed samengestelde Stuurgroep ingesteld. Deze stuurgroep bestaat uit gemeente, ontwikkelaars en Ondernemersvereniging, onder leiding van een onafhankelijk voorzitter en bijgestaan door een extern projectleider. Doel van deze stuurgroep is het uitvoering geven aan de visie. Belangrijk onderdeel van de visie is relocatie van retailers van buiten het kernwinkelgebied naar het kernwinkelgebied. Daarmee ontstaan er niet alleen mogelijkheden voor invulling van de Boogplein locatie, maar wordt het kernwinkelgebied ook compacter en daarmee sterker. De (subsidie)'verordening versterking centrum Winsum' is in concept gereed en wordt binnenkort besproken in de gemeenteraad. Daarmee wordt het voor vastgoedeigenaren en retailers interessanter te reloceren. Voor de inrichting van de openbare ruimte is een bedrag van 1 miljoen opgenomen in de kadernota 2016.

Centrale rol bij die relocatie(s) ligt bij de aangetrokken centrummanager. Mede door gesprekken met alle retailers in het centrum, heeft hij een goed beeld van de situatie en kan daarmee een belangrijke rol spelen bij relocaties en anderszins invulling van lege winkelruimtes

In opdracht van de Stuurgroep wordt voorts gewerkt aan een Stedenbouwkundig plan en beeldkwaliteitsplan voor het Centrum van Winsum. Daarnaast zijn er door de Stuurgroep twee brainstormsessies gehouden voor een toeristisch recreatieve visie voor het dorp Winsum en hoe deze sector het centrum van het dorp zou kunnen versterken.

Recent zijn de laatste pogingen om een landelijke (supermarkt)keten te interesseren voor vestiging op het Boogplein, mislukt. Beide ontwikkelaars hebben aangegeven te stoppen met hun pogingen. Dat betekent dat er gezocht moet worden naar een alternatieve invulling, kleinschaliger van aard. Om een keuze te kunnen maken uit de plannen die al bekend zijn, kan het eerder genoemde in wording zijnde stedenbouwkundig plan goed dienen als kader, in combinatie met mogelijk nog andere kaders. Dit plan zal alsdan voor uw raad worden geagendeerd, wat dan ook het keuzemoment is met welk invullingsplan voor het Boogplein verder wordt gegaan.

Winsum-West

Schetsontwerp

In 2016 is een visie ontwikkeld in samenwerking met de provincie. Daarin is gekozen voor het ontwerpmodel sportlandschap. In dit model wordt bewust aansluiting gezocht bij het landschap en hoe dit is ontstaan. MD Landschapsarchitecten heeft dit model uitgewerkt in een schetsontwerp.

Ontsluiting

In het ontwerpmodel Winsum-West Sportlandschap waren twee ontsluitingen op de N361 beoogd. Of dit haalbaar was, moest uit de discussie met de provincie blijken. In het najaar van 2016 kon dit overleg starten. Al snel bleek dat de provincie een extra ontsluiting op de N361 niet wenselijk vond, dit in verband met de 'doorstroomfunctie' van de N361. Echter door de verwachte toename van met name autoverkeer in dit gebied is het zeer wenselijk dit verkeer te spreiden via twee ontsluitingen. In samenspraak met de provincie en beoogde

gebruikers van het gebied is naar alternatieve ontsluitingen gekeken. Daarbij kwam een ontsluiting via de Garnwerderweg op de N361 als beste optie naar voren. In het huidige schetsontwerp is een tweede ontsluiting via de Garnwerderweg opgenomen.

Bestemmingsplan

Eind vorig jaar is een start gemaakt met het opstellen van het bestemmingsplan Winsum-West. Er zijn daarvoor diverse onderzoeken uitgezet waaronder een inventariserend Archeologisch Veldonderzoek, Quick scan ecologie en een bodemonderzoek. Vanaf 8 maart tot en met 18 april heeft het voorontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegen voor inspraak. De verwachting is dat het ontwerpbestemmingsplan voor de zomer ter inzage kan voor het inbrengen van zienswijzen.

Uitwerking voorlopig ontwerp en definitief ontwerp

Er is er een splitsing gemaakt tussen de aanleg van de velden, infrastructuur met parkeerplaatsen en de gebouwen. Voor de aanleg van de velden, infrastructuur en parkeerplaatsen zijn vijf partijen gevraagd een offerte op te stellen voor de omzetting van het schetsontwerp naar een voorlopig ontwerp met een kostenraming en een definitief ontwerp met bestek. Conform planning zal half juni een partij geselecteerd worden en starten met deze uitwerking. Voor wat betreft het gebouw heeft de VV Winsum een schetsontwerp gemaakt. We zijn in overleg over het programma van eisen en de financiële verdeling.

Duurzame invulling

Door middel van diverse maatregelen waaronder een hout(snipper)kachel, zonnepanelen en warmtepompen bij de bestaande, maar ook nieuw te realiseren, (club)gebouwen wordt een duurzame invulling van Winsum-West beoogt. Daarbij wordt ook de mogelijkheid voor kleine windmolentjes en aardwarmtekorven onderzocht. In samenspraak met de verenigingen gaat bekeken worden of in gezamenlijkheid beheerstaken kunnen worden uitgevoerd.

Financiën

Investering

Vorig jaar zijn alle ingrepen die voorzien waren in Winsum-West op kosten gezet en geraamd op bijna 4,6 miljoen euro. In de kadernota 2016 zijn vooralsnog de lasten van een investering van 3,5 miljoen euro opgenomen. Op dit moment zijn we opnieuw de kosten op een rijtje aan het zetten en lijkt het erop dat, mede door de niet eerder begrote duurzame maatregelen in het gebied, de totale investeringskosten iets hoger uit gaan vallen.

Momenteel wordt er aan verschillende knoppen gedraaid om te zorgen dat we onze ambitie in Winsum West kunnen realiseren met als uitgangspunt de reeds in de meerjarenbegroting opgenomen kapitaallasten. Als na de uitwerking van het voorlopig ontwerp de totale investeringskosten bekend zijn, zal uw raad nog dit jaar een voorstel ontvangen omtrent het definitieve plan en het beschikbaar stellen van het krediet. In de huidige planning kan er in 2018 worden gestart met de realisatie. Bezwaar- en beroepsprocedures kunnen deze planning vertragen. Vorig jaar gingen we uit van start uitvoering in 2017. De lasten schuiven derhalve een jaar op in de tijd.

Vorbereidingskrediet

'Doelstelling van het project is herinrichting en concentratie van het sport- en recreatiegebied Winsum-West. Belangrijke aanleiding en speerpunt hierin is de concentratie van de voetbalvelden met aanvullende voorzieningen (kleedkamer en kantine) i.v.m. de fusie van de vv Hunsingo en Cvv Viboa tot vv Winsum. Aanvullende speerpunten zijn duurzaamheid en de ontsluiting van het gebied in relatie tot de N361. Daarnaast is een integraal beheer van het gebied een aandachtspunt.'

Voor de voorbereiding van de realisatie van het sportpark Winsum-West, waaronder uitwerking clubgebouw en infra + velden, is op korte termijn kredietruimte nodig. Dit voorbereidingskrediet wordt gebruikt voor:

- architectkosten
- bestek maken
- advies- en onderzoekskosten
- Voorlopig en definitief ontwerp gebied (infra + velden).

Deze voorbereidingskosten worden geraamd op € 225.000.

Doordat deze voorbereidingskosten nog niet zijn geraamd betekent dit dat sprake is van extra rentelasten gedurende 2 jaar van € 4.500 per jaar. Voorgesteld wordt om deze rentelasten in deze 2 jaar te dekken door een onttrekking aan de reserve bovenwijkse voorzieningen.

Besluitpunt 4: Sportpark Winsum-West

We stellen voor om:

- a. voor het jaar 2017 een voorbereidingskrediet van € 225.000 beschikbaar te stellen voor de voorbereidingen van de realisatie van het sportpark Winsum-West;
- b. de extra rentelasten gedurende 2 jaar worden gedekt door een onttrekking aan de reserve bovenwijkse voorzieningen;
- c. doordat de uitvoering van het project doorschuift naar het jaar 2018 kunnen ook de hieraan gekoppelde kapitaallasten een jaar doorschuiven.

De Tirrel

Momenteel werken Stichting De Hoven, de schoolbesturen VCPO Noord-Groningen en Lauwers en Eems samen met de gemeente Winsum en de wijk aan een voorziening die leerlingen uit het basisonderwijs onder één dak samenbrengt en dit 'dak' te integreren met:

- de huisvesting en dagbesteding van kwetsbare ouderen met dementie
- mensen die bij De Hoven revalideren
- overige kindvoorzieningen
- het binnensport-verenigingsleven van Winsum
- de ontmoetingsruimte voor de omliggende wijken

Het programma van eisen is opgesteld en op 17 januari 2017 aan de raad gepresenteerd. De deelnemers gaan nu aan de slag met het ontwerp van het gebouw en de omgeving. Naar verwachting zal de architect begin 2018 het concept ontwerp met een kostenraming opleveren. Op basis van het ontwerp en de kostenraming zal ons college uw raad adviseren over het krediet voor de bouw.

Opstellen ontwerp en kostenraming

Voor het opstellen van het ontwerp en het opstellen van de budgetraming voor de Tirrel zijn de volgende werkzaamheden aan de orde: opstellen ontwerp door de architect, bouwkundige coördinatie, constructie advies, advisering voor installaties, advisering over duurzaamheid, advisering bouwkosten, voorbereiding civiel technische werkzaamheden voor verkeer en inrichting openbare ruimte, opstellen organisatie en beheerplan, advisering BTW, opstellen taxaties, procesbegeleiding en communicatie.

Hiervoor vragen wij om een voorbereidingskrediet van € 1.750.000 in 2017 beschikbaar te stellen. De hieruit voortvloeiende rentelasten zijn niet geraamd. Deze bedragen (maximaal) € 35.000 per jaar gedurende 3 jaar en deze lasten kunnen worden gedekt door een onttrekking aan de reserve bovenwijkse voorzieningen in deze jaren.

Besluitpunt 5: Voorbereidingskrediet De Tirrel

We stellen voor om voor het jaar 2017 een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen tot een bedrag van € 1.750.000 beschikbaar te stellen voor de voorbereidingen van de realisatie van De Tirrel en de hieruit voortvloeiende extra rentelasten te dekken door een onttrekking aan de reserve bovenwijkse voorzieningen

In onderstaande tabel hebben we bij de Tirrel gerekend met extra rentekosten van 2% van het te investeren bedrag. In onderstaande tabel hebben we gerekend met de maximale rentelasten (alle kosten gemaakt in 2017). Dit is niet erg waarschijnlijk. Waarschijnlijk zullen de werkelijke rentelasten in de eerste 2 jaar lager zijn. Ditzelfde geldt ook voor Winsum-West. Bij dit project is eveneens sprake van voordelen op het gebied van kapitaallasten doordat, volgens de huidige planning, het project iets later dan eerder geraamd wordt uitgevoerd.

Grote projecten Omschrijving	Bedrag begrotingspositie				
	2017	2018	2019	2020	2021
Begrotingspositie na Mei-circulaire	-239.072	-340.625	77.022	278.000	456.132
Voortgang grote projecten					
Voorbereidingskosten De Tirrel		-35.000	-35.000	-35.000	
Dekking kosten uit Res.bovenw.vrz.		35.000	35.000	35.000	
Voorbereidingskosten Winsum-West		-4.500	-4.500		
Dekking kosten uit Res.bovenw.vrz.		4.500	4.500		
Uitvoering Winsum-West jaar later	28.449	66.667	-3.577	-1.489	-2.533
Saldo begrotingspositie	-210.623	-273.958	73.446	276.512	453.600

4.10 Overig nieuw beleid/aanvullende maatregelen*Vervanging topplaag en drainage kunstgrasveld Winsum*

In 2006 is het kunstgrasveld bestemd voor hockey en korfbal in Winsum aangelegd. Dit betekent dat het kunstgrasveld 11 jaar oud is. De levensduur van een dergelijk veld ligt tussen de 10 en 15 jaar. Beide verenigingen geven aan dat de topplaag van het huidige veld niet goed is. Daarnaast is het wenselijk dat de belijning van het veld volgens DWA binnen een jaar aangepast wordt, dit vanwege gewijzigde maatvoering van een korfbalveld en om de speelcapaciteit te vergroten. Naar aanleiding van meerdere meldingen / klachten van de hockeyclub HCW over trage afvoer van regenwater op het veld hebben wij de drainage, evenals vorig jaar, onlangs opnieuw doorgespoeld. Geconstateerd is dat door de aanwezigheid van ijzerhoudend grondwater er voor wordt gezorgd dat er een afnemende werking van het drainagesysteem ontstaat. Dit betekent dat bij vervanging van de topplaag ook gelijktijdig de drainage vernieuwd zal moeten worden.

Besluitpunt 6: Vervanging topplaag en drainage kunstgrasveld Winsum

Voorgesteld wordt in het jaar 2018 een krediet beschikbaar te stellen voor de vervanging van de drainage (€ 20.000) en de vervanging van de topplaag (€ 140.000). Beide kredieten worden in 15 jaar afgeschreven.

Voeding reserve groot onderhoud/renovatie voetbalvelden

In het kader van de 'harmonisatie sporttarieven' zijn de huurbedragen voor voetbalvelden gebaseerd op de kosten van groot onderhoud/renovatie op termijn. De verenigingen en de gemeente dragen beide 50% bij aan jaarlijkse geraamde kosten voor deze renovaties. In de begroting zijn deze geraamde kosten voor groot onderhoud / renovatie nog niet opgenomen. De opbrengsten (in de vorm van huur) zijn wel opgenomen. Het is gewenst dat of op de ene manier (actualisatie meerjaren-onderhoudsprogramma sportvelden) of via een jaarlijkse reservering in de begroting rekening gehouden wordt met deze lasten.

Besluitpunt 7: Voeding reserve groot onderhoud/renovatie voetbalvelden

Voorgesteld wordt een reserve renovatie voetbalvelden te vormen en deze met ingang van het jaar 2017 jaarlijks te voeden met een bedrag van € 26.720. Toekomstige kosten voor renovaties c.q. groot onderhoud kunnen dan worden gedekt door een onttrekking aan deze reserve.

Voeding reserve groot onderhoud/renovatie tennisbanen

In het kader van de 'harmonisatie sporttarieven' zijn de huurbedragen voor tennisbanen gebaseerd op de kosten van renovatie op termijn. Afgesproken is dat de gemeente dit groot onderhoud / renovatie uitvoert en dat de verenigingen hiervoor een huur betalen. De verenigingen en de gemeente dragen beide 50% bij aan jaarlijkse geraamde kosten voor deze renovaties. In de begroting zijn deze geraamde kosten voor groot onderhoud / renovatie nog niet opgenomen. Het gaat om totaal 11 tennisbanen. De opbrengsten (in de vorm van huur) zijn wel opgenomen. Het is gewenst dat of op de ene manier (actualisatie meerjaren-onderhoudsprogramma tennisbanen) of via een jaarlijkse reservering in de begroting rekening gehouden wordt met deze lasten.

Besluitpunt 8: Voeding reserve groot onderhoud/renovatie tennisbanen

Voorgesteld wordt een reserve renovatie tennisbanen te vormen en deze met ingang van het jaar 2017 jaarlijks te voeden met een bedrag van € 6.160. Toekomstige kosten voor renovaties c.q. groot onderhoud kunnen dan worden gedekt door een onttrekking aan deze reserve.

Projectplan routegebonden recreatie

Landschapsbeheer Groningen en het Routebureau Groningen willen met het Projectplan 'Route gebonden recreatie Groningen' het route gebonden aanbod in Groningen versterken. Doordat alle financiële middelen worden gebundeld ('opgave 'dorpsvisies en landschap' uit Kansrijk Groningen en voormalige ZZL gelden) hoeven de gezamenlijke gemeenten slechts 22,4% bij te dragen (totale investering ca. 2 mln.). Speerpunten zijn het aanpakken van de thematische routes, optimalisatie fietsknooppuntensysteem en de realisatie van het wandelnetwerk. Naast (eenmalige) investeringskosten vraagt dit ook een structureel budget voor het goed onderhouden van de voorzieningen. Op gelijke wijze als nu gebeurd met het fietsknooppuntensysteem: het onderhoud bundelen en onderbrengen bij een marktpartij. Tot slot vraagt realisatie van dit plan een blijvend sterke positie van het Routebureau Groningen.

De kosten van dit project zijn als volgt:

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Realisatie Projectplan	8.000	8.000	8.000	8.000	
Onderhoud Wandelknooppuntenroute	2.400	2.400	5.200	5.200	5.200
Instandhoudingsbijdrage Routebureau	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
	11.700	11.700	14.500	14.500	6.500

Besluitpunt 9: Projectplan routegebonden recreatie

Voorgesteld wordt extra budget beschikbaar te stellen om deel te nemen aan het project routegebonden recreatie. Voor de jaren 2017 en 2018 gaat het om een bedrag van € 11.700, voor de jaren 2019 en 2020 om een bedrag van € 14.500, waarna het structurele bedrag vanaf het jaar 2021 € 6.500 wordt.

Tijdelijke inzet ruimtelijke procedures

Er is sprake van een toename in ruimtelijke procedures. Door personele wisselingen/omstandigheden en de in te zetten formatie op grote projecten, is de rek uit de formatie waarbinnen voorheen de fluctuaties in werk werden opgevangen. Voorstel is de formatie op de functie beleidsmedewerker IV bij het team Projecten voor een jaar uit te breiden van 0,5 fte tot 1.0 fte. Wij stellen u voor om deze kosten te dekken door een onttrekking te plegen aan de reserve grondexploitatie tot hetzelfde bedrag.

Besluitpunt 10: Tijdelijke formatie ivm ruimtelijke procedures

Voorgesteld wordt extra budget beschikbaar te stellen in het jaar 2018 voor de inhuur van tijdelijke formatie in verband met ruimtelijke procedures tot een bedrag van € 25.000. Tevens wordt voorgesteld deze kosten te dekken door een onttrekking aan de reserve grondexploitatie.

Frictiekosten herindeling BMW

De 4 BMW-gemeenten krijgen in het jaar voorafgaande aan de herindelingsdatum (2018) een extra vergoeding via het gemeentefonds ter bestrijding van frictiekosten. Deze vergoeding loopt overigens nog een aantal jaren door. Voor het jaar 2017 krijgen we dus geen vergoeding. We hebben nu al wel te maken met kosten. We hebben als BMW-gemeenten afgesproken om de vergoeding die we in 2018 gaan ontvangen te gaan inzetten voor de te maken frictiekosten in 2017 en 2018. De voorfinanciering in het jaar 2017 wordt gedekt door een onttrekking aan de algemene reserve. Deze onttrekking in 2017 wordt dan in 2018 weer goed gemaakt door hetzelfde bedrag dan te storten in de algemene reserve.

De vergoeding die Winsum in 2018 zal ontvangen is € 787.952. Dit bedrag is voorlopig als stelpost gebruikt voor de opstelling van de frictiekostenbegroting voor de jaren 2017 en 2018. De kosten zijn fifty-fifty over de beide jaren verdeeld. Sommige kosten komen gelijkmatig over de beide jaren (bijv. kosten van het programmabureau), sommige kosten volledig ten laste van het jaar 2017 (visie en naamgeving), maar andere kosten komen juist meer ten laste van 2018 (budgetten werkgroepen voor advies/ondersteuning). De kosten die in 2017 niet zijn besteed kunnen dan eventueel doorschuiven naar 2018.

Voor de volledigheid geven wij hierbij nog aan dat in BMW-verband is afgesproken om de voorbereidingskosten waartoe in 2016 een besluit is genomen niet meer terug te laten vloeien naar de algemene reserve. De begroting van de frictiekosten is nu al erg taakstellend ingevuld, waarbij er al vragen zijn of we de kosten kunnen opvangen binnen dit budget.

In financiële zin ziet dit er als volgt uit:

Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Frictiekosten Winsum	393.976	393.976		0	
Vergoeding gemeentefonds	0	-787.952			
Mutatie algemene reserve	-393.976	393.976			
	0	0	0	0	0

De bovengenoemde voorstellen hebben het onderstaande effect op onze financiële positie:

Nieuw beleid	Bedrag begrotingspositie				
Omschrijving	2017	2018	2019	2020	2021
Begrotingspositie na projecten	-210.623	-273.958	73.446	276.512	453.600
Nieuw beleid					
Vervanging toplaag kunstgrasveld		-10.667	-13.653	-13.440	-13.227
Renovatie sportvelden	-26.720	-26.720	-26.720	-26.720	-26.720
Renovatie tennisbanen	-6.160	-6.160	-6.160	-6.160	-6.160
Route-gebonden recreatie	-11.700	-11.700	-14.500	-14.500	-6.500
Tijdelijke formatie procedures		-25.000			
Dekking uit Res. Grondexploitatie		25.000			
Frictiekosten herindeling BMW	393.976	393.976			
Frictiekosten herindeling BMW		-787.952			
Frictiekosten herindeling BMW	-393.976	393.976			
Saldo begrotingspositie	-255.203	-329.204	12.412	215.692	400.993

Conclusie nu is dat er met inbegrip van de grote projecten er een financieel plaatje kan worden getoond waarin de saldi in de jaarschijven 2019-2021 positief zijn. Voor de jaren 2017 en 2018 is sprake van een tekort. Met name het tekort in het jaar 2018 is behoorlijk fors.

We zullen ons beraden op deze nadelige begrotingssaldi en komen hierop terug in onze aanbiedingsbrief bij de begroting 2018.

5. Beschikbaar stellen krediet grondexploitatie Munster

Om Munster fase 1 klaar te maken voor verkoop en om na de verkoop en bouw van de woningen het gebied verder in te richten is een voorbereidingskrediet noodzakelijk. Daarnaast worden de toegangswegen naar het plangebied (Netlaan/Lombok en Trekweg naar Onderdendam) ook aangepakt en zodanig ingericht dat zij de nieuwe gebruikers van het gebied en de bestaande bewoners een veilige leefomgeving bieden.

Voor het bouw- en woonrijp maken van het gebied is een bedrag geraamd van € 1.421.900. De kosten voor herstructurering van de toegangswegen worden geraamd op € 617.363.

De kosten woon- en bouwrijp maken worden gedekt door de opbrengsten uit de kavelsverkoop in de eerste fase. De kosten voor de toegangswegen worden gedekt uit de dekkingsreserve infrastructuur Winsum-Oost.

In totaal verzoeken wij u om beide kredieten van resp. € 1.421.900 en € 617.363 beschikbaar te stellen.

Besluitpunt 11: Krediet tbv grondexploitatie Munster

We stellen voor om een investeringsbedrag van € 1.421.900 beschikbaar te stellen voor het bouw- en woonrijp maken van het gebied van de grondexploitatie Munster in het jaar 2017.

Besluitpunt 12: Krediet infrastructuur Winsum-Oost

We stellen voor om een investeringsbedrag van € 617.363 beschikbaar te stellen voor de herstructurering van de toegangswegen naar het gebied van de grondexploitatie Munster in het jaar 2017. Tevens stellen wij voor om de afschrijvingslasten van dit krediet jaarlijks te dekken vanuit de dekkingsreserve infrastructuur Winsum-Oost.

6. Voorstellen met een lagere prioriteit

In de voorbereiding naar deze kadernota zijn er ook een aantal voorstellen gedaan welke (voorlopig) niet zijn meegenomen. We willen hier transparant over zijn en geven u onderstaand hiervan een overzicht.

Tijdelijke inhuur in verband met nieuwe woonomgevingswet

Voor de implementatie van nieuwe wetgeving staat een aantal impactanalyses op de rol. Daarnaast wordt beleid voorbereid, vindt training en opleiding plaats en worden de werkprocessen onder de loep genomen. Omdat de invoering van de wetgeving de nodige impact lijkt te hebben wordt daarmee in 2018 reeds begonnen. Inwerkingtreding van de wet staat vooralsnog in 2019 gepland. De verwachting is dat tijdelijke inhuur nodig is.

Materieel gladheidsbestrijding

De laatste jaren is er veel geïnvesteerd in nieuw materieel voor de gladheidsbestrijding. Om een goede bedrijfszekerheid te bieden tijdens de uitvoering van gladheidsbeheersing is een goede en droge stalling gewenst. Een overkapping voor de stalling voor materieel zoals de zoutstrooiers, sneeuwplougen, rijdende afzetting en verkeersborden kan gerealiseerd worden naast de huidige zoutloods. Op dit moment stond de rijdende afzetting voor verkeersborden gestald in de oude brandweer kazerne bij de gemeentehuis. Deze opslag wordt de komende jaren verhuurd aan de ambulance dienst. Voor de zomerstalling van zoutstrooiers en sneeuwplougen wordt een ruimte gehuurd op het Aanleg. Het huidige onderkomen van beheer en onderhoud is niet meer in staat om onderdak te bieden aan dit specialistische materieel.

Voeding reserve vervanging sportattributen

Op basis van de kwaliteitsnulmeting van de sportaccommodaties uit 2013 is besloten nader onderzoek te doen naar de investeringskosten die gemoeid zijn met de vervanging van sportattributen, en deze investeringen af te stemmen op de praktijk. Er is nu een jaarbudget beschikbaar van € 15.000,-. De Grontmij heeft in 2013 de extra benodigde middelen geraamd op € 33.000,- per jaar. Kijkend naar de huidige praktijk, lijkt een extra budget van nog eens € 15.000,- meer passend. Gelet op de plannen voor een nieuwe sportzaal in Baflo, een eventuele nieuwe sporthal in Winsum, maar ook de gemeentelijke herindeling en het afstoten van het gebied Ezinge (incl gymzaal Ezinge), stellen we voor de huidige raming te handhaven.

Vervanging grote maaimachine

De laatste jaren is er veel geïnvesteerd in nieuw materieel voor het team beheer en onderhoud. De huidige grote grasmaaier dateert van 2009, en wordt in 8 jaar afgeschreven. In 2017 wordt de oude machine nog ingezet. Gelet op de korte periode tot de herindeling stellen we voor om deze machine nog een extra jaar in te zetten voor de maaiwerkzaamheden.

BIJLAGEN

Bijlage 1 - Actualisatie van de begroting uitvoeringskosten sociaal domein

2017/2018

JEUGD

	Toelichting	Begroting 2016 (str)	Actualisatie 2017		2018
			Structureel	Incidenteel	Incidenteel
Koepelovereenkomst	De kosten zijn gebaseerd op de contracten met de partners MEE, MJD, GGD, BdH, alsmede de inzet van de CJG-coördinator	584.700	599.200	35.500	35.500
RIGG	Betreft de verplichte bijdrage in de bedrijfsvoeringskosten van de RIGG	201.639	165.239		
Beleids capaciteit	De incidentele capaciteit betreft de compensatie aan De Marne voor de extra inzet van de beleidsmedewerker. Structureel gezien is uitbreiding met 1 fte noodzakelijk gezien de omvang van de in te zetten beleids capaciteit. Overigens worden de beleidsmedewerkers in toenemende mate integraal ingezet op het gehele beleidsterrein van het sociaal domein.	35.000	80.000	35.000	35.000
Inzet personeel backoffice	Cfm het collegebesluit is ingestemd met het structureel maken van de formatie backoffice jeugd. Deze formatie-uitbreiding is gebaseerd op de caseload. De incidentele formatie is gebaseerd op tijdelijke werkzaamheden dan wel werkzaamheden die afhankelijk zijn van tijdelijke omstandigheden. Het betreft: - dubbel voeren van administratie (zowel bij bmwe als bij de RIGG); - en het verwerken van het BZG-portaal, een tijdelijk portaal tbv verzoeken tot zorgtoewijzing door de huisartsen. Dit portaal kan niet geautomatiseerd in de administratie worden ingelezen; De verwachting is dat pas in de loop van dit jaar bekend wordt of voor dit ICT-probleem een oplossing kan worden gevonden. Daarnaast leidt de keuze voor het inkoopmodel leidt tot een forse administratieve verwerking. Bij een andere keuze ontstaat een andere administratieve last.	119.000	114.000	131.100	
Inzet personeel casemanagement	Het voorstel tot structureel maken van de formatie casemanagement op basis van de benodigde inzet op de caseload, is door de colleges BWE vastgesteld. Het college van De Marne heeft dit besluit aangehouden in afwachting van de actualisatie van de begroting uitvoeringskosten sociaal domein.		339.300		
Inkoop	Betreft de inzet van een projectleider voor de inkoop vrije kavel RIGG			10.000	
ICT	Betreft licentiekosten van de module Jeugd van Civision die per 1.1.2015 bmwe-breed is geïnstalleerd.	25.000	23.500		
Overig	Het structurele bedrag betreft het abonnement voor de applicatie Grip op		12.500		

	Toelichting	Begroting	Actualisatie 2017		2018
	Jeugd. Een vraagbaak voor juridische en beleidsmatige vraagstukken. De bmwe-gemeenten hadden al Grip op Wmo en bij het Werkplein wordt gebruik gemaakt van Grip op Participatie. Het abonnement is nu sociaal domein breed. Het incidentele budget is bedoeld voor onvoorziene uitgaven binnen het deelbudget Jeugd.			15.000	15.000
Subtotaal		965.339	1.333.739	226.600	85.500
Structureel meer benodigd			368.400		

WMO

	Toelichting	Begroting 2016	Actualisatie 2017		2018
			Structureel	Incidenteel	Incidenteel
Inzet personeel	Cfm het collegebesluit is ingestemd met het structureel maken van de formatie Wmo. De structurele inzet is gebaseerd op de caseload. Daarnaast wordt Winsum gedeeltelijk gecompenseerd voor de inzet van de coördinator Wmo tbv backoffice Jeugd bmwe. De incidentele inzet is gerelateerd aan de administratieve gevolgen van het inkoopmodel per 1.1.2016.	327.000	521.000 15.633	 85.500	 85.500
Beleidscapaciteit	Het structurele bedrag betreft de compensatie aan Winsum voor de extra inzet van beleidscapaciteit. Incidenteel worden kosten gemaakt voor het intensiveren van beleidscapaciteit van nog uit te voeren (beleids)taken op het gebied van de WMO.		16.749	66.760	66.760
Toezicht	Betreft toezicht op calamiteiten en geweld + Wmo (cfm de collegebesluiten van juli 2016 en februari 2017).	41.000	103.680		
Clientervaring	Betreft deelname aan het landelijk (wettelijk) verplichte cliëntervaringsonderzoek. Lokaal gaan we op zoek naar een betere inbedding in het werkproces.		20.000		
Contractbeheer O12	Betreft contract en leveranciersmanagement tbv de Ommelander samenwerking (collegebesluit december 2015).	46.000	29.984		
Contract-management bmwe	Cfm collegebesluit december 2016.	24.000	39.000		
Inkoop	Cfm collegebesluit mbt inkoop basisondersteuning.			97.000	
Overig	Het structurele budget is bestemd voor de kosten van de Regiosecretaris HLZ bij de RIGG (collegebesluit januari 2017). Het incidentele budget is bedoeld voor onvoorziene uitgaven.		10.455	15.000	15.000
Subtotaal		438.000	756.501	264.260	167.260
Structureel meer benodigd			318.501		

PARTICIPATIE

	Toelichting	Begroting 2016	Actualisatie 2017		2018
			Structureel	Incidenteel	Incidenteel

Beleids capaciteit	Betreft het intensiveren van beleids capaciteit	68.000	66.500		
Communicatie	Cfm voorstel communicatie sociaal domein (bijl.1a)			28.800	28.800
Subtotaal		68.000	66.500	28.800	28.800
Structureel minder benodigd			-1.500		

SOCIAAL DOMEIN BREED

Integrale ondersteuning (pilot)	Toelichting	Begroting 2016	Actualisatie 2017		2018
			Structureel	Incidenteel	Incidenteel
Uitvoeringsplan	Ten behoeve van de ontwikkeling 'werken in integrale teams' wordt een uitvoeringsplan gemaakt. Hierin worden oa kosten opgenomen voor huisvesting, ict, scholing, etc. Een kostenbegroting zal in de loop van 2017 worden opgesteld en voorgelegd. Investering wordt 2-jarig incidenteel			p.m.	p.m.
Huur Blauwe Schuit	De kosten zijn gebaseerd op de jaarlijkse huurprijs voor het gebruik van een externe locatie tbv het pilot-team integrale ondersteuning			24.000	24.000
Opleiding Wmo/Jeugd	Er moet worden geïnvesteerd in de medewerkers naar 't-shaped-professional'. Vooruitlopend op de hiervoor genoemde kostenbegroting wordt alvast een bedrag voor scholing opgenomen.			25.000	50.000
Subtotaal		-	-	49.000	74.000

Communicatie, ICT en Privacy	Toelichting	Begroting 2016	Actualisatie 2017		2018
			Structureel	Incidenteel	Incidenteel
Communicatie	Cfm voorstel communicatie sociaal domein (zie nadere toelichting). De incidentele kosten betreffen personele inzet. Alhoewel het structurele werkzaamheden betreft, wordt voornamelijk ingezet op incidenteel omdat de communicatiefunctie in het kader van de herindeling verder vormgegeven dient te worden.	15.000		74.400	74.400
Zorgkrant	De structurele kosten betreffen het 2x per jaar verspreiden van de Zorgkrant bmw-breed. Voorgaande jaren waren deze kosten incidenteel opgenomen.		15.000		
Applicatiebeheer	De ontwikkelingen in het sociaal domein vergen een forse investering in het aanpassen en beheer van onze administratieve systemen. Het betreft niet alleen het aanpassen en investeren in onze eigen systemen, het vergt ook frequente afstemming met de (systemen van) zorgaanbieders, samenwerkingspartners (zoals RIGG en Ommelander samenwerking) en leverancier (PinkRocade). Het structureel beschikbare budget is niet voldoende (zie nadere toelichting).	120.000	120.000	43.400	
Monitor	Licentiekosten monitor sociaal domein	7.500	8.000		
Privacyfunctionaris	Cfm collegebesluit	24.000	24.000		
Subtotaal		166.500	167.000	117.800	74.400
Structureel meer benodigd			500		
Overhead	Toelichting	Begroting	Actualisatie 2017		2018

		2016	Structureel	Incidenteel	Incidenteel
Controller sociaal domein	Betreft de compensatie aan Eemsum voor het vrijmaken van de controller sociaal domein. De inzet van de controller sociaal domein tbv de RIGG worden door de RIGG vergoed.	60.000	80.000	-8.600	-8.600
Trainee sociaal domein	Ter ondersteuning van de controller sociaal domein wordt een trainee ingezet. De inzet van de trainee versterkt de control op het sociaal domein en zal leiden tot een kwalitatief betere en betrouwbaardere monitor, alsmede ingerichte en beschreven werkprocessen.			44.928	
Manager sociaal domein	Betreft de compensatie aan Winsum voor het vrijmaken van de manager sociaal domein. De afgelopen periode is gebleken dat vanwege de toegenomen werkzaamheden de functie van coördinerend secretaris en het managen van het sociaal domein niet langer te combineren valt.	22.500		111.000	111.000
Secretariële ondersteuning	Betreft de compensatie aan Winsum voor het vrijmaken van secretariële ondersteuning tbv het sociaal domein. In verband met minder beschikbare uren als gevolg van studie en een toename van secretariële werkzaamheden in het kader van de verdere integratie is een extra incidentele impuls nodig.	35.000		40.000	40.000
Juridische ondersteuning	Door de samenwerking binnen bmwe kunnen de werkzaamheden worden opgevangen binnen de bestaande formatie	24.000			
Projectondersteuning manager sociaal domein	Met de komst van de manager sociaal domein is een impuls gegeven aan enerzijds afronden van diverse activiteiten in het kader van de transitie in het sociaal domein, anderzijds is een impuls nodig voor de transformatie in het sociaal domein en het gereed maken voor invlechten in de herindelingsaanpak. De manager sociaal domein heeft ter ondersteuning de inzet van een uitvoerende projectleider nodig (zie nadere toelichting)	60.000		120.000	120.000
Subtotaal		201.500	80.000	307.328	262.400
Structureel minder benodigd			-121.500		

Overig	Toelichting	Begroting 2016	Actualisatie 2017		2018
			Structureel	Incidenteel	Incidenteel
Externe vergaderkosten	Ten behoeve van integrale afstemming op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau is het van belang gebruik te maken van externe locaties			15.000	15.000
Overig	Het incidentele budget is bedoeld voor onvoorziene uitgaven.	12.500		15.000	15.000
Subtotaal		12.500	0	30.000	30.000
Structureel meer benodigd			-12.500		

RECAPITULATIE	Toelichting	Begroting 2016	Actualisatie 2017		2018
			Structureel	Incidenteel	Incidenteel
Jeugd		965.339	1.333.739	226.600	85.500
Wmo		438.000	756.501	264.260	167.260
Participatie		68.000	66.500	28.800	28.800
Integrale ondersteuning		0	0	49.000	74.000
Communicatie, ICT, Privacy		166.500	167.000	117.800	74.400
Overhead		201.500	80.000	307.328	262.400
Overig		12.500	0	30.000	30.000
TOTAAL		1.851.839	2.403.740	1.023.788	722.360
Structureel meer benodigd			551.901		

Nadere toelichting op enkele posten

1. Organisatie en formatie Communicatie

Tot nu toe is de communicatie vooral per pijler (jeugd, wmo en participatie) vormgegeven. Op weg naar integraliteit in het sociaal domein moet de communicatiefunctie meer integraal benaderd en ingevuld worden. Hiervoor is een geactualiseerde Communicatievisie opgesteld.

Om de beweging naar integrale communicatie mogelijk te maken zullen de medewerkers anders ingezet moeten worden. Dat vraagt de komende jaren nog de nodige inzet op coördinatie. De nu voorliggende visie is nog niet afgestemd met de visie die nog ontwikkeld wordt voor de nieuwe gemeente. Ongetwijfeld zullen elementen uit de voorliggende visie terugkomen in de visie van de nieuwe gemeente. Verder kan geconstateerd worden dat de uitvoering nog niet geborgd wordt. Het is geen vanzelfsprekendheid dat de informatie op zowel de websites als intranet actueel is. Daar zal nog de nodige inspanning op ingezet moeten worden.

De portefeuillehouders hebben aangegeven in plaats van éénmaal, tweemaal per jaar een 'zorgkrant' uit te willen geven. Met deze extra inzet in de onderstaande opzet rekening gehouden.

Kijkend naar de benodigde inzet is de inschatting dat er totaal 79 uren structureel nodig zijn. De gemeenten hebben vanuit hun bestaande formatie 30 uren beschikbaar gesteld. Deze uren zijn structureel gedekt vanuit de eigen gemeentelijke begroting aangevuld met € 15.000 structureel vanuit de begroting uitvoeringskosten Sociaal Domein. Daarnaast heeft de afgelopen twee jaren vooral extra incidentele urenuitbreiding en incidentele inhuur plaats gevonden.

De specificatie van de benodigde uren:

Van de in totaal 76 benodigde uren per week voor communicatie sociaal domein zijn:

- 10 uren structureel* gedekt door Winsum voor de 'uitvoeringsorganisatie' Werkplein Ability;
- 12 uren structureel nodig voor communicatie bij de 'uitvoeringsorganisatie' (tot 1-1-2017 incidenteel gedekt vanuit de begroting uitvoeringskosten Sociaal Domein)
- 10 uren structureel* gedekt door Bedum voor Wmo;
- 10 uren structureel* gedekt door Eemsmond voor Jeugd;
- 24 uren voor coördinatie en integraal tot 1-1-2017 incidenteel gedekt vanuit de begroting uitvoeringskosten Sociaal Domein
- 6 uren extra voor actualiseren en bijhouden bestaande communicatiekanalen.
- 4 uren Zorgkrant: bestuurlijke wens; portefeuillehouders hebben aangegeven de uitgavefrequentie van de 'zorgkrant' van 1x per jaar op te willen schroeven naar 2x per jaar. Nu is voor 1 krant per jaar begroot en goedgekeurd op 140 uren (14 weken productietijd). Wens is 2x per jaar een krant. Dat zou 280 uren betekenen, verspreid over 46 weken is 6 uren per week. Maar 2x per jaar een krant betekent een compactere krant waarbij 4 uren per week voldoende moet zijn. Ongeveer 3 uren per week is al gedekt in de begroting Zorg voor elkaar krant 2017.

Omdat de communicatiefunctie voor de hele gemeente nog vorm gegeven moet worden, wordt voorgesteld om tot 1-1-2019 eerst incidenteel de formatie in te vullen. Hieronder is de financiële uitwerking weergegeven.

Recapitulatie gedekt en tekort

Urenverdeling nu		Gedekt	Tekort
Uitvoeringsorganisatie	22	10	12
Wmo	10	10	
Jeugd	10	10	
Coördinatie	24		24
Corporate kanalen (Zorgkrant, websites, intranet)	10	3	6
Totaal	76	33	43

Financieel: 43 uren x 40 weken x gemiddeld uurtarief van € 60,--= € 103.200 per jaar.

2017: miv 1-4-2-17 = $\frac{3}{4}$ * € 103.200= € 77.400

2018: € 103.200

Communicatievisie Sociaal Domein

Adviesnotitie communicatie sociaal domein BMW E

Van communiceren over naar communiceren met

Cathelijne van der Heijden – februari 2017

In deze adviesnotitie communicatie sociaal domein BMW E staat welke communicatiestrategie wij adviseren, waarom en wat dat concreet betekent voor de communicatiefunctie, ook in tijd (uren). Deze strategie zal niet gelijk van alles veranderen. Wel is het zo – en daar vragen onze partners, de inwoners en de BMW E-samenwerking ook om - dat de communicatie van alle betrokken partijen zoveel als mogelijk op elkaar aansluit en dezelfde beweging maakt.

Dit herziene advies voor communicatie sociaal domein is nodig omdat de samenleving, de zorg en het medialandschap in rap tempo aan het veranderen zijn. Communicatie binnen een organisatie (i.c. organisatie sociaal domein BMW E) heeft als belangrijkste doel het helpen realiseren van de organisatiedoelen. Dat lukt alleen als we zo goed mogelijk weten in te spelen op de veranderingen en ontwikkelingen binnen en buiten de gemeenten in samenhang met de ontwikkelingen op communicatievlak.

De notitie is als volgt opgebouwd:

1. Bouwstenen voor de uitgangssituatie (visie en ambitie sociaal domein BMW E - ontwikkelingen op communicatievlak)
2. Waar staan we nu en waar willen we heen?
3. Wat hebben we nodig om de strategie te realiseren?

1. Bouwstenen voor de uitgangssituatie

1.1 Visie en ambitie sociaal domein BMW E in het kort

De BMW E-gemeenten hebben in 2014 hun visie op het sociale domein vastgelegd in het

Onze maatschappelijke ambitie, het wenkend perspectief, is dat zoveel mogelijk inwoners actief participeren. Ieder naar vermogen en op een manier die bij hen past – als vrijwilliger, ouder, buren, mantelzorger of professional. Mensen zijn actief op scholen, in de buurt, kerk of werkplaats of bij een vereniging of sportclub. Daarbij handelen we in ons doen en laten vanuit de volgende waarden:

- Gemeenschapszin: Wij hechten eraan dat mensen omzien naar elkaar;
- Participatie: Wij vinden het van belang dat inwoners deelnemen aan het sociale leven;
- Samenwerking: Wij werken samen (met inwoners, instellingen, bedrijven) vanuit een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- Vertrouwen: Wij luisteren naar inwoners en geven ruimte aan professioneel handelen;
- Gelijkwaardigheid: Maatschappelijke instellingen zien wij als gelijkwaardige samenwerkingspartners;
- Verantwoordelijkheid: Wij vinden dat inwoners zoveel mogelijk zelf de regie over hun eigen leven moeten voeren;
- Toegankelijkheid: De toegang tot hulp is laagdrempelig en daarmee voor iedereen toegankelijk;
- Keuzevrijheid: Inwoners kunnen zoveel mogelijk kiezen voor hulp die bij hun situatie past.

visiedocument 'Visie van de BMW-gemeenten op het sociale domein'. Deze visie was het gezamenlijk vertrekpunt voor de drie decentralisaties en is nog steeds richtinggevend: In de visie wordt onderscheid gemaakt tussen transitie en transformatie. Met de transitie op 1 januari 2015 hebben we ervoor gezorgd dat zorg en ondersteuning geregeld zijn voor eenieder die dit nodig heeft.

De transformatie is een langdurig proces van innovatie, een gekantelde werkwijze, het anders omgaan met ondersteuningsvragen, noodzakelijk om met minder middelen de mensen die dat nodig hebben goed te blijven ondersteunen. Daarbij spelen verschillende partijen een rol:

- De zelfredzame inwoners, ingebed in de sociale omgeving;
- (Maatschappelijke) partners en organisaties die integrale ondersteuning bieden (civil society);
- De BMW-gemeenten in de regio.

1.2 Ontwikkelingen op communicatievlak¹

In een **veranderende samenleving** verandert uiteraard ook de aard en de rol van communicatie. Ontwikkelingen als ontzuiling en ontkerkelijking, gevolgd door globalisering en individualisering maken dat sociologen spreken van de **netwerksamenleving**: in plaats van zich vanuit een centraal punt te laten aansturen, bewegen mensen zich actief in allerlei netwerken die komen en gaan, netwerken die gevormd worden door ketens van **interactie** tussen mensen, dwars door alle bestaande verbanden heen² (Buis, 2008). De ontwikkeling van de maatschappij naar een 'netwerksamenleving' heeft grote gevolgen voor de rol van communicatieprofessionals. Zo laat hetgeen mensen doen met sociale media heel goed zien dat **centrale aansturing** van communicatie niet meer van deze tijd is en dat communicatieprofessionals de illusie van controle moeten loslaten. Het gaat dus niet alleen om zenden, maar vooral om het **zoeken en vinden van aansluiting bij de behoeften en praktijken van een divers en actief publiek**.

Globaal zien we de volgende vijf grote ontwikkelingen:

1. Van offline naar online

We zien in de maatschappij een enorme verschuiving van offline naar online. En een verschuiving van vast internet naar mobiel. Het gevolg daarvan is dat de communicatie veel sneller gaat. Bovendien ligt de drempel om online te delen laag; bijna iedereen heeft een smartphone waarmee je snel informatie binnenhaalt of iets de wereld instuurt. Deze ontwikkeling heeft een grote impact op het werk van communicatieprofessionals. Conversaties over organisaties vinden openbaar plaats en organisaties hebben niet langer de controle over wat er online over hen wordt gepubliceerd. De rol van communicatieprofessionals verschuift meer naar het **faciliteren van betrokkenheid en participatie via online en sociale media** (b.v. e-dienstverlening en e-participatie).

2. De relatie staat centraal

Organisaties zijn niet autonoom, maar een onderdeel van een groter geheel met vele andere spelers. **Een organisatie weet dat ze afhankelijk is van haar omgeving. Voortdurend afstemming** tussen wat binnen en buiten de organisatie gebeurt is noodzakelijk. De **relatie en dialoog** met de omgeving en de partners staan centraal. Er is sprake van een tweezijdige communicatie. **Engagement, interactie en luisteren** zijn sleutelwoorden als een organisatie een relatie wil opbouwen met haar omgeving en partners. We hebben het dan over **Maatschappelijk Verantwoord Handelen**. De maatschappelijke legitimatie is belangrijk. Het gaat dan om authenticiteit, transparantie en vertrouwen. De vraag is niet meer zozeer wat 'communiceren' wij, maar wat is onze relevantie voor de relatiegroep of de

---

¹ Bron paragraaf 1.2 Aarts, N., Steuten, C. en Van Woerkum, C. (2014). Strategische communicatie. Principes en toepassingen.

² Buis, H. (2008). Communication by NETWORK. Netwerken als strategisch instrument voor beleid en onderneming.

maatschappij. Het gaat niet zozeer om aandacht vragen, als wel om aandacht verdienen door relevant te zijn.

3. Medewerkers en organisaties communicatiever maken

Het is niet zo dat communicatieprofessionals als enigen in een organisatie communiceren. Een organisatie bestaat immers uit mensen die dagelijks communiceren, zowel intern als extern. De ontwikkeling waarbij **conversaties** steeds meer online plaatsvinden, draagt hieraan bij. Als we kijken naar de rol van de communicatieafdeling, dan wordt vooral het '**communicatiever**' maken van de organisatie steeds belangrijker. Het faciliteren, adviseren en coachen van bestuur, management en medewerkers om **zinvolle interacties** aan te gaan die bijdragen aan het gewenste resultaat en de ambities.

4. Geïntegreerde communicatie en discipline-overstijgend

Centraal staat een samenspel tussen externe, interne en perscommunicatie. Perscommunicatie is gericht op de beeldvorming van vooral het gemeentelijk bestuur op de lange termijn. Interne communicatie heeft betrekking op de communicatie binnen een organisatie en externe communicatie is gericht op informatievoorziening aan inwoners, bedrijven, organisaties en specifiek geïnteresseerden. Onder andere door de ontwikkelingen online raken pers-, interne en externe communicatie steeds meer met elkaar verweven en verdwijnen de traditionele scheidingen. **Een communicatieprofessional dient zich daar bewust van te zijn, het totaalplaatje is van belang.**

Ook dient een communicatieprofessional kennis te hebben van aanverwante vakgebieden als sociologie, psychologie en organisatie- en veranderekunde. Verbetering van het imago van een organisatie gaat niet alleen via bewuste communicatie. **Beeldvorming rondom een organisatie wordt in hoge mate bepaald door de persoonlijke ervaringen van mensen:** hoe word ik behandeld en geholpen? Wordt daadwerkelijk geluisterd naar mijn vraag of probleem? Vanuit een communicatieperspectief zullen dus ook andere fundamentele kwesties aan het licht komen die het feitelijke imago van een organisatie mee bepalen en dus kritisch onder de loep genomen moeten worden.

5. Accountability

Het vak communicatie en het takenpakket van communicatiemedewerkers worden breder. Er is echter onduidelijkheid over wat communicatie nu daadwerkelijk bijdraagt aan het behalen van de organisatiedoelstellingen. Communicatiemedewerkers zelf kunnen een bijdrage leveren aan het verduidelijken van het belang van communicatie. Accountability betekent **verantwoordelijkheid nemen en verantwoording afleggen**. Verantwoordelijkheid nemen start bij het begin van een proces en gaat door tijdens het hele proces. Achteraf leg je verantwoording af voor wat je hebt gedaan. Vooraf verantwoordelijkheid nemen voor wat je doet, maakt het noodzakelijk dat wat je wilt doen logisch ingebed is in de overkoepelende strategie, en dat je nauwkeurig kijkt hoe je dat gaat doen, met wie en wat het gewenste **resultaat** is. Het gaat vooral om het logisch kunnen **onderbouwen, uitleggen** van de keuzes die je maakt in het hele communicatietraject.

2. Waar staan we nu en waar willen we heen

2.1 Van verkokerde zorg en ondersteuning....

Vanaf 2013 werken we in BMWF-verband nauw samen in het sociaal domein. Beleidsmatig hebben we een gezamenlijke visie en een uitvoeringsplan op de drie decentralisaties ontwikkeld en werkende weg zijn we ook in de uitvoering steeds intensiever gaan samenwerken. Wel is besloten om de dienstverlening sectoraal te blijven aanbieden aan onze inwoners en pas later tot een integrale werkwijze te komen. Geconcludeerd kan worden dat we op dit moment nog niet altijd werken volgens onze visie en uitgangspunten. Voor inwoners is het nu niet helder waar ze met hun

ondersteuningsvragen of met zorgen over buurtbewoners terecht kunnen en moeten ze langs verschillende loketten, zorgloketten, CJG, werkplein. We hebben nog niet de werkwijze van 1 huishouden - 1 plan – 1 regisseur kunnen realiseren en onze dienstverlening is nog niet op elkaar afgestemd.

Doordat we verkokerd werken in de uitvoering, gaat de samenwerking ook niet makkelijk. De professionals kennen elkaar en elkaars werkveld onvoldoende. Hierdoor kan men ook niet goed breed de uitvraag doen. Men weet nog niet waar je op moet letten. Oplossingen voor ondersteuningsvragen die op het snijvlak van twee of meer domeinen liggen worden mondjesmaat gevonden. De T-shaped professional (de professional die breed kan kijken naar een situatie en expert is op het eigen vakgebied) hebben we nog niet.

2.2 ....naar integrale zorg en ondersteuning

In 2017 willen we in de BMW-gemeenten verder toewerken naar gebiedsteams die integrale ondersteuning bieden. Deze teams vallen onder directe verantwoordelijkheid en aansturing van de gemeenten. Inwoners kunnen bij de integrale teams terecht met alle vragen over het sociaal domein. Het team is eveneens de toegangspoort in het sociaal domein voor alle vormen van ondersteuning voor alle inwoners, met uitzondering van de ondersteuning van het Werkplein Ability voor inwoners naar werk en werk-leertrajecten. Het integraal team, herkenbaar in het dorp of het gebied, biedt ondersteuning op maat, in samenspraak met de inwoner, het sociaal netwerk en/of netwerkpartners. Vanuit het principe 1 huishouden – 1 plan - 1 regisseur, ook op school, realiseren we de ondersteuning zoveel mogelijk dichtbij de inwoners. Dit betekent dat we in de BMW-gemeenten op basis van een gebiedsanalyse meerdere integrale teams vormen om recht te doen aan de inwoners en de eigenheid van ieder gebied. We hebben ook gemerkt dat als we recht willen doen aan de kracht van onze inwoners we ons nog veel meer moeten richten en aansluiten op lokale gemeenschappen en netwerken. Daardoor kunnen we de zorg en ondersteuning zo licht mogelijk houden.³

2.3 Van communiceren over....

De communicatiefunctie is binnen de BMW-gemeenten georganiseerd in losstaande afdelingen. Aan het einde van een beleidsproces of ontwikkeltraject heeft de communicatieafdeling als taak om over beleid, plannen en diensten te communiceren. Deze communicatie is sterk gedreven vanuit de zender, is aanbodgericht en kenmerkt zich door een bepaalde mate van distantie en passiviteit doordat de communicatie is losgekoppeld van het proces of traject en van de direct verantwoordelijk medewerker en actief betrokkenen.

Doordat communicatiemedewerkers vooral uitvoering geven aan de communicatie over, hebben ze of weinig zicht op issues en wat er speelt in de omgeving of zijn onvoldoende in staat om dit 'aan de voorkant' in te brengen en hierin een regierol te pakken. Op de afdelingen heerst sterk het gevoel dat ze achter de feiten aanhollen en voortdurend brandjes lopen te blussen. Gevolg is dat de gemeenten non-communicatief overkomen, weinig in verbinding staan met elkaar en de buitenwereld, onvoldoende gericht zijn op de vraag en geen samenhangend 'verhaal' naar buiten toe brengen.

2.4 ....naar communiceren met⁴

De beoogde 'transformatie' van de werkwijze van de BMW-gemeenten in het sociaal domein vraagt ook om een andere wijze van communiceren. Interactief en transparant, vertrouwd en authentiek, vraaggericht en betrokken, offline en online. Communicatie functioneert dan veel meer als een integraal werkend communicatieplatform in plaats van een losstaande communicatieafdeling. Deze

---

³ Paragraaf 2.1 en 2.2 uit Kadernota Werken in integrale teams in BMW (januari 2017)

⁴ Bron paragraaf 2.4 Benchmark Communicatie 2016, uitgevoerd door adviesbureau Berenschot

verbindt de binnen- en buitenwereld, houdt regie over de communicatie en stelt medewerkers in staat optimaal te communiceren met partners en inwoners.

De verdergaande verandering van het medialandschap zorgt ervoor dat ook het sociaal domein BMW E meer investeert in eigen kanalen (onder de noemer Zorg voor elkaar), eigen content en het ontwikkelen van een eigen verhaal. Niet de communicatiemedewerker, maar alle medewerkers worden belangrijk in het uitdragen en ondersteunen van de reputatie en het imago van het sociaal domein BMW E. Ze worden ambassadeurs, gefaciliteerd door communicatie.

Aan het belang van optimale online communicatie twijfelt niemand. Online communicatie wordt steeds belangrijker en is heel geschikt om te voorzien in de behoefte van partners en inwoners aan juiste, actuele en gevalideerde informatie. Online communicatie heeft eigenschappen die het speelveld van de communicatie verleggen; interactief, veelzijdig en *realtime*. De kosten zijn relatief laag. De informatie is precies af te stemmen op individuele personen en zij bepalen zelf wat, wanneer en hoe ze met ons communiceren. Voor de organisatie biedt dit ongekende mogelijkheden voor het voeren van een dialoog en gelijkwaardige communicatie. Communicatie stelt de medewerkers in staat optimaal online te communiceren met partners en inwoners.

De communicatiefunctie is strategisch gesprekspartner van bestuur en management, maar ook van de leidinggevenden in het primaire proces. De communicatiemedewerker adviseert over zinvolle interacties en begeleidt en faciliteert deze om een organisatie goed te positioneren in de netwerken die mensen met elkaar vormen, zowel binnen als buiten de organisatie. Ook de impact van communicatie op de omgeving groeit, waardoor relatiemanagement steeds belangrijker wordt. Relaties (partners en inwoners) worden betrokken bij of in communicatie en er kan gerichte communicatie plaatsvinden per relatiegroep.

De communicatiestrategie is logisch ingebed in de visie van het sociaal domein BMW E. Met het oog op het veranderende medialandschap is het waardevol dat elke medewerker die communicatiestrategie uitdraagt via de diverse media. Dit versterkt de ontwikkeling naar een communicerende organisatie. Een corporate story kan medewerkers hierin ondersteunen. Hierbij is een stevige rol weggelegd voor de communicatiefunctie, zowel bij de totstandkoming ervan als bij het levend houden van dit verhaal in de hele organisatie. De communicatiefunctie krijgt hierin steeds meer een rol in het faciliteren, regisseren, adviseren en ondersteunen van medewerkers op het gebied van communicatie in lijn met de visie op het sociaal domein BMW E en gericht op het gezamenlijk resultaat. Communicatie werkt overkoepelend, netwerkend en wordt ingezet op het meer communicatiever maken van de organisatie.

3. Wat hebben we nodig om de strategie te realiseren?

3.1 Kwalitatieve capaciteit

In de inleiding van deze notitie gaven wij al aan dat de strategie niet van alles in een keer verandert. Het is een proces dat we vooral moeten laten aansluiten op en integreren met de veranderingen in de samenleving en de 'transformatie' die we als sociaal domein BMW E voorstaan. De beweging 'meer met minder' in het sociaal domein BMW E geldt ook voor Communicatie en valt stap voor stap te realiseren doordat we de communicatie zoveel mogelijk daar gaan laten plaatsvinden waar die moet plaatsvinden; dichtbij de mensen door de medewerkers zelf, ook online. Daarbij moet Communicatie maar ook de medewerkers durven loslaten en vertrouwen op de eigen communicatiekracht. Die alleen maar sterker en waardevoller wordt in persoonlijke en directe interacties met betrokkenen. Een goed voorbeeld daarvan zijn de keukentafelgesprekken, maar ook online via sociale media.

Daarvoor is het nodig dat Communicatie steviger en meer de regierol pakt. Regie op het borgen van de samenhang in alle communicatie. En meer investeren op advies en begeleiding van

leidinggevenden in het primaire proces om de organisatie communicatiever te maken en te verbinden met de buitenwereld. Ook de rol van strategisch gesprekspartner moeten we beter oppakken; hoe gaan we om met issues en ontwikkelingen vanuit communicatieperspectief? Wat betekenen deze issues en ontwikkelingen en hoe we ermee omgaan voor onze positie in de netwerken die mensen met elkaar vormen, voor de beeldvorming, voor onze communicatie met partners en inwoners?

Tegelijkertijd moet de basis op orde zijn. Daar waar gaten vallen in onze informatievoorziening, signaleert Communicatie deze en vult deze op. We zijn verantwoordelijk voor het goed verzorgen en ontwikkelen van corporate (= gezamenlijke) kanalen en content. En we kunnen meer betekenen voor de communicatie met onze relaties; hoe geven we die vorm en continuïteit?

Ook is het belangrijk dat secretariële en KCC-taken niet gemakshalve worden neergelegd bij Communicatie. Dit is zonde van de tijd en doet geen beroep op de specifieke capaciteiten van een communicatiemedewerker.

3.2 Commitment

Commitment van bestuur en management voor de nieuwe rol van Communicatie is nodig om deze te kunnen invullen. Zo zullen leidinggevenden, de een meer dan de ander, de medewerkers moeten stimuleren en aanspreken de communicatie zelf op te pakken daarbij gebruik makend van de ondersteuning en begeleiding vanuit Communicatie. Dit is een ontwikkelproces en vergt goede begeleiding van Communicatie en van het management een sturende en faciliterende rol richting de leidinggevenden.

3.3 Positie

Zowel bestuur als management zal Communicatie (meer) de rol van strategisch gesprekspartner moeten toekennen en Communicatie zal deze rol (meer) moeten oppakken. Onderstaande overlegstructuur kan hierbij helpen.

De overlegstructuur:

Bilateraal overleg manager sociaal domein BMW E

Onderwerp: terugkoppeling MT en communicatieperspectief op issues en ontwikkelingen

Deelnemers: manager MT sociaal domein en coördinator communicatie

Frequentie: 1 keer per 4 weken

Bilateraal overleg projectleider Integrale ondersteuning

Onderwerp: communicatieperspectief op issues en ontwikkelingen

Deelnemers: projectleider Integrale ondersteuning en coördinator communicatie

Frequentie: 1 keer per 2 weken

Overleg projectgroep Integrale ondersteuning

Onderwerp: project Integrale ondersteuning

Deelnemers: projectleider Integrale ondersteuning, teamleiders Participatiespoor en Wmo BMW E, coördinator CJG, coördinator Backoffice Wmo-Jeugd en coördinator communicatie

Frequentie: 1 keer per 2 weken

Werkgroep Communicatie sociaal domein BMW E

Onderwerp: coördinatie communicatie sociaal domein

Deelnemers: communicatieadviseurs Werkplein Ability, Wmo en Jeugd, communicatiemedewerker en coördinator communicatie

Frequentie: 1 keer per 4 weken

Ureninzet (per werkweek)

Resultaat	Strategische en tactische rol	Uren	Uitvoerende rol	Uren
Van offline naar online Medewerkers en organisatie communiceren optimaal online met elkaar, partners en inwoners	Faciliteren via training en begeleiding Regie op juiste, actuele en gevalideerde online content Deelname projectgroep E-dienstverlening	10	Faciliteren via training en redactie Ondersteuning op juiste, actuele en gevalideerde online content	10
Relatie staat centraal Sociaal domein BMW E is goed gepositioneerd in en verbonden met de netwerken die mensen met elkaar vormen, zowel binnen als buiten de organisatie	Adviseren over, begeleiden en faciliteren van zinvolle interacties om een organisatie goed te positioneren in en te verbinden met de netwerken die mensen met elkaar vormen, zowel binnen als buiten de organisatie Regie op het ontwikkelen van een eigen verhaal Faciliteren medewerkers tot ambassadeurs	10	Ondersteunen van zinvolle interacties (bijeenkomsten, dialoog offline en online, participatie, sociale kaart, etc.) Ondersteunen bij het ontwikkelen en levend houden van een eigen verhaal	8
Communicatiever maken medewerkers en organisatie Medewerkers en organisatie zijn communicatief, zowel offline als online	Faciliteren via training en begeleiding Regie op communicatie van medewerkers en organisatie Adviseren over en begeleiden van communicatie naar pfo sociaal domein, adviesraden en gemeenteraden	5	Verzorgen corporate kanalen (Zorg voor elkaar krant, domeinpagina's BMW E-websites, sociaal domein werkomgeving, platform, flyers, etc.) en content Ondersteunen van communicatie naar pfo sociaal domein, adviesraden en gemeenteraden (bijeenkomsten, presentaties, etc.)	9

Geïntegreerde communicatie en discipline-overstijgend Medewerkers verzorgen hun eigen communicatie in lijn met de visie (persoonlijk, vertrouwd en transparant) en gericht op het gezamenlijk resultaat (integrale, vraaggerichte en toegankelijke zorg en ondersteuning)	Faciliteren, registreren en adviseren van medewerkers met hun communicatie in lijn met de visie en gericht op het gezamenlijk resultaat Deelname projectgroep Integrale ondersteuning Adviseren over inrichting en manier van werken in toegang Integrale ondersteuning vanuit communicatieperspectief	6	Ondersteunen van medewerkers met hun communicatie via training en tools Ondersteunen in bekend en vertrouwd maken van toegang integrale ondersteuning (informer en promoten)	8
	Strategisch gesprekspartner van bestuur en management, maar ook van de leidinggevend in het primaire proces Afstemming communicatiestrategie en -uitvoering in werkgroep Communicatie sociaal domein Verantwoording afleggen over wat communicatie doet, hoe en waarom (communicatie in monitor sociaal domein)	2	Deelname werkgroep Communicatie sociaal domein	1
	Totaal uren	33		43

2. Ondersteuning manager sociaal domein

Sinds september 2014 is gestart met het kwartiermaken Uitvoeringsorganisatie 3D, met de focus op Wmo en Jeugd. De periode van kwartiermaken is zo langzamerhand voorbij. Het komt nu aan op afronden, borgen en overdragen aan de lijnorganisatie.

Intussen is het programma herindeling gestart. De nog niet afgeronde activiteiten worden in dat kader geplaatst en de samenwerking in de uitvoering van het sociaal domein worden nu gezien in het licht van de visie en dienstverleningsconcept van de nieuwe gemeente. Met name het proces om te komen tot het werken in Integrale Teams/vormgeving Frontoffice, zal nog een behoorlijke inspanning vragen.

Om in de rol als projectleider/manager sociaal domein de projectopdracht in het kader van de herindeling goed te kunnen uitvoeren, is er behoefte aan een 'rechterhand'. In onderstaand overzicht is aangegeven welke activiteiten het betreft.

Actiepunt	Resultaat	Overdracht aan	Opmerkingen
Centralisatie backoffice Wmo/Jeugd	<ul style="list-style-type: none"> - Opleveren uitvoeringsplan - Projectorganisatie opzetten - Aansturing van de uitvoering van de centralisatie 	Teamcoördinator backoffice	Concept-plan wordt opgesteld. Voorlopige planning is realisatie per medio 2017 eea afhankelijk van advies OR en realisatie van de randvoorwaarden
Centralisatie backoffice WMO/Jeugd en Participatie	<ul style="list-style-type: none"> - vorming backoffice 3D-breed (Wmo, Jeugd en Participatie), - stroomlijnen ict- en werkprocessen 	Leidinggevende backoffice Sociaal Domein	De centralisatie wordt vormgegeven op basis van de uitgangspunten van de nieuwe gemeentelijke organisatie
Aansturing van het kenniscentrum Wmo/Jeugd	<ul style="list-style-type: none"> - Aansturing kernteam kenniscentrum als onderdeel van de backoffice Wmo/Jeugd - Afstemming van het kenniscentrum Wmo/Jeugd met beleid, applicatiebeheer, communicatie 	Teamcoördinator backoffice Beleidsmedewerkers Kenniscentrum	Kernteam KC bestaan uit de kwaliteitsmedewerkers Wmo en Jeugd Voorzitterschap van het overleg door de beleidsmedewerkers verstevigt verbinding tussen beleid en uitvoering
Evaluatie en doorontwikkeling monitor sociaal domein bmwe	<ul style="list-style-type: none"> - Evaluatie van de huidige monitor - Inhoudelijke doorontwikkeling - Rollen en verantwoordelijkheden - Facilitering en beheer - Planning 2017 	Controller sociaal domein	In samenspraak met het mtsd en het pfo sd zal de monitor zich ontwikkelen naar: <ol style="list-style-type: none"> Een bestuurlijke monitor – bericht op realiseren van beleidsdoelstellingen Een management monitor, gericht op sturing van de teams
Begroting sociaal domein op orde	<ul style="list-style-type: none"> - Begroting 2017/2018 vastgesteld - AO vastgelegd - Budgetbeheer geregeld 	Controller sociaal domein	Vraagt aansturing en betrokkenheid (verantwoordelijkheid) van management
Verbeterplan 'sociaal domein in control'	<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen verbeterplan, incl. doelen en planning 	Controller sociaal domein	Reed start mee gemaakt met controller sd, team coördinator backoffice en werkgroep financiën

Actiepunt	Resultaat	Overdracht aan	Opmerkingen
Herordenen diverse werkgroepen sociaal domein	<ul style="list-style-type: none"> - Inventarisatie huidige werkgroepen - Voorstel tot efficiëntere indelen 	Manager sociaal domein	Sommige wg overlappen elkaar
Verbinding front- en backoffice Jeugd	<ul style="list-style-type: none"> - Samenwerking tussen front- en backoffice verloopt soepel - Structureel overleg tussen fo en bo is geborgd 	MT-lid Wmo/Jeugd	
ICT-ondersteuning sociaal domein	Optimale inrichting en functioneren van ondersteunende ict-systemen voor front- en backoffice	Teamcoördinator backoffice	Dit vraagt een grote inzet van zowel I&A als applicatiebeheer. ICT-systemen in het sociaal domein zijn zowel intern gericht (integratie 3 domeinen) als extern gericht (afstemming met samenwerkende gemeenten, en ketenpartners)
Handboek werkprocessen	de werkprocessen Wmo en Jeugd worden geactualiseerd en vastgelegd in een Handboek werkprocessen	Teamcoördinator backoffice	Het is van belang dat "elke medewerker in de uitvoering van het sociaal domein weet hoe het in bmwe-verband werkt". het gaat hierbij om de werkprocessen zoals die in de loketten gelden, inclusief de implementatie van de systemen.
Werken in integrale teams	realiseren van de randvoorwaarden om te komen tot het werken in integrale teams	Projectleider integrale ondersteuning	Na bestuurlijk akkoord zal de pilot integrale ondersteuning worden voortgezet. Naast een inhoudelijke ontwikkeling, zal dit project ook randvoorwaardelijk moeten worden ondersteund. Tezamen met de projectleider Integrale Ondersteuning (Tineke Veldhuis) wordt een uitvoeringsplan/werkagenda worden opgesteld. De projectleider IO heeft daarin de lead en is verantwoordelijk voor de inhoudelijke richting
Ondersteuning projectleider Herindeling sociaal domein	<ul style="list-style-type: none"> - ondersteuning projectleider en projectgroep Sociaal Domein 	Manager sociaal domein	De opdracht aan de werkgroep Sociaal Domein herindeling moet nog worden vastgesteld. Op basis van een eerste gedachtewisseling is het beoogde resultaat geformuleerd. Dit kan nog aangepast worden op basis van de visievorming en de opdrachten aan de verschillende werkgroepen

3. Applicatiebeheer sociaal domein

Om de werkprocessen binnen het sociaal domein te ondersteunen is een optimale ict-ondersteuning essentieel. Niet alleen in het vastleggen en registreren van gegevens, maar ook ondersteunend aan de werkzaamheden van zowel consultants als administratieve medewerkers.

Het sociaal domein in beweging

De ontwikkelingen in het sociaal domein op het gebied zijn enorm. De decentralisaties hebben grote gevolgen voor inrichting van systemen, afstemming cq integratie van de applicaties Wmo, Jeugd en Participatie, digitale afstemming met ketenpartners en samenwerkende gemeenten in de verbanden BMWEDAL, Ommeland en RIGG. Daarbij zijn we mede afhankelijk van richtlijnen die landelijk zijn uitgezet en van leveranciers (in geval van bmwe: PinkRoccade) voor het ontwikkelen van de bijbehorende applicaties.

Afhankelijkheid van landelijke richtlijnen en leveranciers

Gebleken is dat landelijke richtlijnen niet eenduidig zijn geweest. Telkenmale vinden daar nog aanpassingen op plaats. Die aanpassingen moeten worden gevolgd door de leveranciers in de ontwikkeling van hun ict-systemen. Vervolgens hebben we te maken met vergelijkbare aanpassingen bij de systemen van de zorgaanbieders. De ervaring heeft geleerd dat dit verschillende grootheden zijn die niet met elkaar kunnen communiceren. Om dat op te lossen is een landelijk berichtenverkeer opgezet om gemeenten met zorgaanbieders te laten communiceren. Op papier functioneert dat wel, nu de praktijk nog....Er wordt wel vooruitgang geboekt, maar optimaal is het nog geenszins.

Samenloop met de Uitvoeringsorganisatie Participatie en Herindeling

Daarnaast er in bmwe-verband nog sprake van het inrichten van de Uitvoeringsorganisatie Participatie en staat de herindeling op stapel. Al deze ontwikkelingen leiden tot grote veranderingen in de manier van werken bij medewerkers Wmo, Jeugd en Participatie. Deze medewerkers zijn volledig afhankelijk van goed lopende systemen en moeten daarin goed geïnstrueerd en begeleid worden.

Groot beroep op de 'ict-organisatie'

Alles bij elkaar leidt dit tot een groot beslag op onze ict-organisatie. Enerzijds bij I&A (blijkend uit hun afdelingsplan en projectenlijst) anderzijds bij de applicatiebeheerders. De tijd dat applicatiebeheerders vooral zorgen voor de juiste tabellen en coderingen in de applicaties zijn we al lang voorbij.

Applicatiebeheer heeft een rol in het technisch goed functioneren van de applicaties, niet alleen intern maar ook in de verbindingen met externe partijen, overleg met leveranciers, etc. Daarnaast heeft applicatiebeheer een belangrijke rol in het ondersteunen van de medewerkers in hun dagelijkse werkzaamheden en van daaruit ook een adviserende rol om werkprocessen zo lean mogelijk te maken door optimaal gebruik te maken van de applicaties. Dat vergt van de applicatiebeheerder ook een goed inzicht in de werkprocessen. De ontwikkeling naar integraal werken brengt de nodige extra inspanningen van applicatiebeheer met zich mee.

Verder zijn gaandeweg de applicaties voor Onderwijs, Leerlingenvervoer en Werk bij applicatiebeheer ondergebracht zonder dat daarvoor capaciteit is vrijgemaakt. Ook vangt applicatiebeheer de nodige eerste lijnsvragen op, die anders naar de diverse helpdesken/systeembeheerders zouden gaan maar in het kader van de voortgang praktisch opgepakt worden.

Verantwoordelijkheid voor het applicatiebeheer

Bij de vorming van de Uitvoeringsorganisatie Participatie is besloten dat de taken van applicatiebeheer voor het gehele sociale domein zijn belegd bij de Uitvoeringsorganisatie. Vandaaruit worden de bmwe-gemeenten voor de domeinen Wmo en Jeugd ondersteund/gefaciliteerd. Aangezien zowel bij de Uitvoeringsorganisatie als bij de domein Wmo en Jeugd veel ontwikkelingen gaande zijn op ict-gebied wordt het applicatiebeheer gezamenlijk aangestuurd vanuit de Uitvoeringsorganisatie en Bmwe. Budgettair zijn de kosten verdeeld: structureel zijn formatieve kosten opgenomen binnen de

begroting van de Uitvoeringsorganisatie (2 fte) en is een bedrag van € 120.000 (structureel) opgenomen in de begroting Uitvoeringskosten sociaal domein. Tot nu toe is dit budget vooral ingezet om tijdelijk extra personele capaciteit in te huren, zowel tbv van de Uitvoeringsorganisatie als voor Wmo en Jeugd.

Visie I&A

In de visie van I&A zit een grote nadruk op het 'Inrichten' van de informatiestromen. Deze schakel tussen Richten (visie vorming) en Verrichten (uitvoeren), het zogenaamde 9 vlaks model, is voorwaardelijk voor een goed informatiehuis. De applicatiebeheerders bewegen zich juist op dit Inrichten vraagstuk, waar in belangrijke mate de kwaliteit van informatie wordt bepaald.

Conclusie

Applicatiebeheer is essentieel voor het functioneren van de medewerkers in het sociaal domein. Dat vergt een adequate bezetting van het applicatiebeheer, zowel kwalitatief als kwantitatief. De gezamenlijke budgetten in zowel de begroting van de Uitvoeringsorganisatie als de Begroting uitvoeringskosten sociaal domein, zoals voorgesteld, zijn minimaal benodigd.

Bijlage 2a - Financieel kader 2017, 2018 en 2019

Jeugd

		Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond	BMWE	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond	BMWE	Het Hogeland
Ref.												
Inkomsten		20,06%	18,13%	23,64%	38,18%		20,04%	16,81%	23,49%	39,66%		100,00%
	1.	2.426.604	2.192.902	2.859.728	4.618.936	12.098.170	2.490.229	2.095.281	2.903.539	4.720.579	12.209.629	12.229.509
2.	extra budget WLZ, stijging per 1-7-2017)	19.585	13.356	30.686	143.233	206.860	39.170	26.712	61.372	286.466	413.720	413.720
Uitgaven												
3.	PGB Jeugd (gemeenten via SVB)	258.712	272.816	412.644	313.109	1.257.280	258.712	272.816	412.644	313.109	1.257.280	1.257.280
4.	Besteding vrije kavel	m.i.v.2018	m.i.v.2018	m.i.v.2018	m.i.v.2018	m.i.v.2018	139.117	116.710	163.070	275.387	694.284	695.378
5.	ZIN (via RIGG)	2.004.012	1.767.973	2.260.989	4.091.898	10.124.872	1.941.865	1.573.319	2.166.829	4.043.021	9.725.033	9.742.329
6.	Tekort op de ZIN	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
15.	Ondersteuning MBO-studenten 'School als Wijk'	12.497	11.293	14.727	23.787	62.305	12.484	10.474	14.634	24.713	62.305	62.305
	Uitvoerings- en Transformatiekosten	292.287	264.138	344.458	556.356	1.457.239	291.994	244.963	342.269	578.013	1.457.239	1.457.239
Saldo (budgetneutraliteit)		-121.320	-109.962	-142.404	-222.981	-596.667	-114.773	-96.287	-134.535	-227.198	-572.793	-571.302

WMO

		Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond	BMWE	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond	BMWE	Het Hogeland
Inkomsten												
7.	Integratie Uitkering Sociaal Domein	1.538.433	1.659.023	1.701.386	3.230.740	8.129.582	1.535.340	1.640.301	1.674.757	2.947.238	7.797.635	7.570.926
	Vrijval prov. middelen Beschermd Wonen	70.011	67.783	91.484	106.127	335.405	70.011	67.783	91.484	106.127	335.405	335.405
8.	Eigen bijdrage (via CAK)	133.048	160.453	187.716	358.838	840.055	133.048	160.453	187.716	358.838	840.055	840.055
	2017	-19.957	-24.068	-28.157	-53.826	-126.008	-19.957	-24.068	-28.157	-53.826	-126.008	-126.008
Uitgaven												
10.	Agg.v.v.verzekering	10.000	9.500	14.500	56.000	90.000	10.000	9.500	14.500	56.000	90.000	90.000
	'basis-niveau CER'	28.102	30.305	31.079	59.015	148.500	29.239	31.238	31.894	56.128	148.500	148.500
10.	Verruimen beleid CER + Uitvoering	inc. Uit res.SD	inc. Uit res.SD	inc. Uit res.SD	inc. Uit res.SD	inc. Uit res.SD	nw beleid?	nw beleid?	nw beleid?	nw beleid?	nw beleid?	nw beleid?
	Maatregelen	54.879	59.181	60.692	115.248	290.000	57.100	61.004	62.285	109.610	290.000	290.000
12.	Ontwikkeling HO (effect uitspraak CRVB)	55.825	60.201	61.739	117.235	295.000	58.085	62.056	63.359	111.500	295.000	295.000
	dekking vanuit Alg. Uitkering (IU WMO)	-32.480	-37.688	-38.490	-62.414	-171.072	-32.480	-37.688	-38.490	-62.414	-171.072	-171.072
12.	Infoop GGZ	15.999	19.964	21.790	45.770	103.523	15.999	19.964	21.790	45.770	103.523	103.523
	Clientondersteuning MEE	89.100	124.560	135.816	177.972	527.448	89.100	124.560	135.816	177.972	527.448	527.448
13.	Pijlerpartners	21.626	24.200	24.765	50.067	120.657	21.626	24.200	24.765	50.067	120.657	120.657
	Begeleiding ZIN	443.843	351.615	728.365	1.135.824	2.659.647	443.843	351.615	728.365	1.135.824	2.659.647	2.659.647
3.	Begeleiding PGB	180.645	420.941	511.607	823.119	1.936.311	180.645	420.941	511.607	823.119	1.936.311	1.936.311
	Uitvoerings- en Transformatiekosten	166.530	179.584	184.170	349.717	880.001	173.271	185.116	189.004	332.610	880.001	880.001
Saldo (budgetneutraliteit)		554.418	460.375	28.681	415.490	1.458.964	538.966	431.509	-6.813	163.354	1.127.017	900.308

Participatie

		Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond	BMWE	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond	BMWE	Het Hogeland
Uitvoerings- en Transformatiekosten		16.625	16.625	16.625	16.625	66.500	16.625	16.625	16.625	16.625	66.500	66.500
Saldo (budgetneutraliteit)		-16.625	-16.625	-16.625	-16.625	-66.500	-16.625	-16.625	-16.625	-16.625	-66.500	-66.500
TOTAAL		416.473	333.788	-130.348	175.884	795.797	407.568	318.598	-157.972	-80.469	487.724	262.506
Saldo budgetneutraliteit voor opvangen risico's en transformatieopgave 'Het Hogeland'												
- Structureel		49.676	53.570	54.938	104.321	262.506	51.687	55.220	56.380	99.218	262.506	262.506
- Incidenteel		366.797	280.218	-185.286	71.563	533.291	355.881	263.377	-214.353	-179.688	225.218	-
		416.473	333.788	-130.348	175.884	795.797	407.568	318.598	-157.972	-80.469	487.724	262.506

Bijlage 2b

Toelichting bij geactualiseerd financieel kader 2017, 2018 en 2019

Algemeen

Deze notitie geeft een toelichting op het geactualiseerde financiële kader. In de toelichting staat beschreven welke aannames gehanteerd zijn en welke risico's de BMW-gemeenten lopen. Hierbij wordt opgemerkt dat op enkele onderdelen er tot op heden nog onvoldoende (management) informatie en beschikbare tijd voor handen was om nadere analyses uit te voeren.

Op basis van de jaarafsluiting 2016 en de reeds aangegane verplichtingen is het financiële kader geactualiseerd. Het geactualiseerde financiële kader toont een beeld dat er € 262.506 beschikbaar is voor de transformatieopgave en het opvangen van financiële risico's. Uitgedrukt in een percentage van het geheel is dat ongeveer 1%.

Hierbij wordt het uitgangspunt gehanteerd dat de nieuwe gemeente Het Hogeland, in 2019, een sluitende begroting heeft t.a.v. de decentralisaties Jeugd en WMO.

Er bestaan in de jaren 2017 en 2018 nog wel lokale verschillen in de budgetneutraliteit. De saldi in 2017 en 2018 worden toegevoegd/onttrokken aan de reserve SD en zijn daarmee niet inzetbaar voor lokale doeleinden. Dit betekent dat, voor een individuele gemeente, in structurele zin er een tekort kan ontstaan in 2017 en 2018.

Het financiële kader is gebaseerd en 'doorgerekend' op basis van het huidige beleid. Eventueel (in de toekomst) te maken keuzes zijn niet verwerkt. Bijvoorbeeld het mee laten bewegen van budgetten volgens de systematiek 'Samen de trap op - Samen de trap af'.

Integratie-uitkering Sociaal Domein

Het geactualiseerde financiële kader 2017 gaat uit van de beschikbare middelen 2017 zoals deze voor het laatst zijn gepubliceerd door BZK. Aangezien we op zoek moeten naar een structureel begrotingsevenwicht staat onderstaand de ontwikkeling weergegeven tot 2021.

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Jeugd	12.746.433	12.098.170	12.209.629	12.229.509	12.284.129	12.351.355
WMO	8.452.738	8.129.582	7.797.635	7.570.926	7.555.679	7.542.585
Subtotaal	21.199.172	20.227.752	20.007.264	19.800.435	19.839.808	19.893.940
'taakstelling' t.o.v. budget 2017				-427.317		

Voor de twee domeinen tezamen zal het 'dieptepunt' worden bereikt in 2019. Ten opzichte van het geactualiseerde financiële kader 2017 staan de BMW-gemeenten voor de opdracht om een korting van € 427.317 op te vangen. In hoeverre demografische ontwikkelingen (krimp) een effect heeft op de inkomsten, maar ook de uitgaven, zijn niet meegenomen in de berekeningen.

Hieronder staat per onderdeel weergegeven welke uitgangspunten gehanteerd zijn, welke risico's de BMW-gemeenten lopen en de mogelijkheden om de hoogte van het bedrag te beïnvloeden.

Jeugdwet

Jeugd						
	Ref.	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond	BMWE
Inkomsten		20,06%	18,13%	23,64%	38,18%	
Integratie Uitkering Sociaal Domein	1.	2.426.604	2.192.902	2.859.728	4.618.936	12.098.170
(extra budget WLZ, stijging per 1-7-2017)	2.	19.585	13.356	30.686	143.233	206.860
Uitgaven						
PGB Jeugd (gemeenten via SVB)	3.	258.712	272.816	412.644	313.109	1.257.280
Besteding vrije kavel	4.	m.i.v.2018	m.i.v.2018	m.i.v.2018	m.i.v.2018	m.i.v.2018
ZIN (via RIGG)	5.	2.004.012	1.767.973	2.260.989	4.091.898	10.124.872
Tekort op de ZIN	6.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.	P.M.
Ondersteuning MBO-studenten 'School als Wijk'		12.497	11.293	14.727	23.787	62.305
Uitvoerings- en Transformatiekosten	15.	292.287	264.138	344.458	556.356	1.457.239
Saldo (budgetneutraliteit)		-121.320	-109.962	-142.404	-222.981	-596.667

1. Integratie-uitkering Sociaal Domein – Jeugdwet

Het beschikbare budget is gebaseerd op de septembercirculaire 2016. Het voornaamste risico dat gelopen wordt is wijziging van het rijksbeleid a.g.v. uitkomsten van het regeerakkoord van de nieuwe coalitie. Voor de integratie-uitkering Jeugd geldt 2017 als 'dieptepunt'.

2. Extra budget voor WLZ-cliënten per 1 juli 2017

Per 1 juli 2017 krijgt de gemeente een extra budget inzake WLZ-cliënten. De exacte bedragen worden, naar verwachting, bekend gemaakt in de mei-circulaire. In het financiële kader is aansluiting gezocht met de uitgangspunten van de RIGG. Voor 2018 en daarna is het bedrag verdubbeld (2x een half jaar).

3. Uitgaven PGB

Voor de prognose is als vertrekpunt gehanteerd de geregistreerde verplichtingen 2017. Met behulp van een extrapolatie van de in 2017 aflopende budgetten en het hanteren van een verzilveringspercentage (85%) is het niveau van de structurele uitgaven 2017 en daarna bepaald. Hierbij is geen rekening gehouden met o.a. demografische veranderingen, instroom en uitstroom, wijziging van tarieven, verschuiving van of naar ZIN.

4. Besteding vrije kavel (m.i.v. 2018)

Op verzoek van de Groninger gemeenten zijn er vanaf 2018 middelen beschikbaar voor de zogeheten 'vrije kavel'. Deze bedraagt 5,5% extra t.o.v. de huidige 7,5% die de gemeenten zelf besteden. In 2017 behoort het beschikbare budget tot de post 'ZIN via RIGG'.

Door extra middelen in te zetten in de vrije kavel voor o.a. preventie en lichtere (andere) vormen van jeugdzorg zou (op termijn) een afname waarneembaar moeten zijn op de duurdere/specialistische jeugdzorg. De uitname van de 5,5% van het beschikbare budget voor ZIN brengt het risico met zich mee dat in het begin onvoldoende 'rendement' zichtbaar is. De zorg van de huidige/bestaande cliënten dienen wel betaald te worden waardoor de kans aanwezig is dat er een (provinciaal) tekort zal ontstaan.

5. Uitgaven ZIN Jeugd

In de huidige prognose wordt verondersteld dat de in 2017 (92,5%) en 2018 en verder (87%) van het rijksbudget toereikend is voor de uitvoering van de Jeugdzorg (ZIN + PGB). Hierbij wordt opgemerkt dat de ZIN en PGB als communicerende vaten worden beschouwd. Voor het jaar 2018 dienen de beschikbare middelen voor de aanbesteding van jeugdzorg dusdanig te worden bepaald dat de kans op een tekort zo klein mogelijk is. Indirect staat de RIGG voor uitdaging om de uitname van 5,5% van het budget op te vangen door 'beter'/anders in te kopen/ te contracteren.

6. Tekort uitgaven Jeugd (prov. solidariteit)

De huidige solidariteitsafspraken lopen tot en met 2017. Voor 2018 en verder moeten hier nog (formele) besluiten over genomen worden. Vooralsnog wordt er rekening gehouden met een zestal gemeenten die niet meer solidair willen zijn (Groningen, Haren, Ten Boer, Vlagtwedde, Bellingwedde en Stads kanaal). Gezamenlijk goed voor 44% van de omvang het provinciale budget (BMWE = 8,5%). Daarmee valt een brede basis voor het opvangen van de financiële risico's weg (*wellicht potentiële risico's op gebruik van zorg in die gemeenten ook?!).*

De inzet van de vrije kavel van de verschillende gemeenten kan uiteenlopende resultaten met zich mee brengen (is het wel effectief genoeg). Middelen die niet ingezet worden voor de vrijekavel moeten derhalve beschikbaar blijven voor het opvangen van het risico op de mogelijke tekorten. Ook kan het onjuist of niet volledig inzetten van de vrije kavel leiden tot het 'veroorzaken' van een rekening bij de andere gemeenten o.g.v. de solidariteit.

Wet Maatschappelijke Ondersteuning

WMO		Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond	BMWE
		<i>18,92%</i>	<i>20,41%</i>	<i>20,93%</i>	<i>39,74%</i>	
Inkomsten						
Integratie Uitkering Sociaal Domein	7.	1.538.433	1.659.023	1.701.386	3.230.740	8.129.582
Vrijval prov. middelen Beschermd Wonen	8.	70.011	67.783	91.484	106.127	335.405
Eigen bijdrage (via CAK)		133.048	160.453	187.716	358.838	840.055
	9.	-19.957	-24.068	-28.157	-53.826	-126.008
Uitgaven						
Aanv.verzekering		10.000	9.500	14.500	56.000	90.000
'basis-niveau CER'	10.	28.102	30.305	31.079	59.015	148.500
Verruimen beleid CER + Uitvoering	10.	inc. Uit res.SD	inc. Uit res.SD	inc. Uit res.SD	inc. Uit res.SD	inc. Uit res.SD
Mantelzorg	11.	54.879	59.181	60.692	115.248	290.000
Ontwikkeling HO (effect uitspraak CRvB)	12.	55.825	60.201	61.739	117.235	295.000
<i>dekking vanuit Alg. Uitkering (IU WMO)</i>	12.	-32.480	-37.688	-38.490	-62.414	-171.072
Inloop GGZ		15.999	19.964	21.790	45.770	103.523
Clientondersteuning MEE		89.100	124.560	135.816	177.972	527.448
Pijlerpartners	13.	21.626	24.200	24.765	50.067	120.657
Begeleiding ZIN	14.	443.843	351.615	728.365	1.135.824	2.659.647
Begeleiding PGB	3.	180.645	420.941	511.607	823.119	1.936.311
Uitvoerings- en Transformatiekosten	15.	166.530	179.584	184.170	349.717	880.001
Saldo (budgetneutraliteit)		554.418	460.375	28.681	415.490	1.458.964

7. Integratie-uitkering Sociaal Domein – WMO

Het beschikbare budget is gebaseerd op de septembercirculaire 2016. Het voornaamste risico dat gelopen wordt is wijziging van het rijksbeleid a.g.v. uitkomsten van het regeerakkoord van de nieuwe coalitie. Voor de integratie uitkering WMO geldt 2021 als 'dieptepunt'. Ten opzicht van 2019 betreft dit een afname van € 28.341.

8. Middelen Beschermd Wonen

De taken met betrekking tot Beschermd Wonen worden uitgevoerd door de centrumgemeente (Gemeente Groningen). Onlangs is bekend geworden dat er beduidend minder middelen besteed worden aan de uitgaven ZIN en PGB van Beschermd Wonen. Provinciaal wordt voorgesteld een deel van deze middelen beschikbaar te stellen aan de regiogemeenten voor de inzet binnen de WMO. In het geactualiseerde financiële kader is voorzichtigheidshalve met 50% van de door de centrumgemeente aangegeven middelen rekening gehouden.

9. Eigen bijdrage (via CAK)

Met ingang van 2017 zijn de parameters voor het opleggen van een eigen bijdrage gewijzigd. De 'laagst mogelijke eigen bijdrage' is (voor een éénpersoons huishouden) gesteld op € 17,50 per periode t.o.v. €19,40 vorig jaar. Een daling van ongeveer 10%. Voor een meerpersoonshuishouden is de daling hoger (37% resp. 100%). Op basis van een berekening vanuit de Wmo-monitor (van het CAK), betreffende één van de vier gemeenten, lijkt dit een nadelig financieel effect te hebben van ongeveer 15%. De gemeenten worden via de integratie-uitkering Sociaal domein, onderdeel Wmo 2015, gecompenseerd voor minder opbrengsten aan eigen bijdragen. Derhalve is dit effect meegenomen bij de actualisatie van de financiële kaders van de decentralisaties.

10. Verruimen beleid CER + Uitvoering

In het laatste kwartaal van 2016 is de regeling rondom compensatie eigen risico significant verruimd waarbij dit enkel geldt voor de jaren 2016 en 2017. De uitgaven zijn daarmee incidenteel en worden gedekt vanuit de reserve Sociaal Domein. Aangezien er vanaf 2018 wel een structurele (soberdere) CER-regeling dient te blijven bestaan is € 148.500 structureel opgenomen in de begroting.

Op dit moment is er onvoldoende zicht op het daadwerkelijk te verwachten verbruik. Ook de eerste verstrekkingen 2017 geven hier geen adequaat antwoord op. In het destijds opgesteld advies is uitgegaan van een bedrag van € 617.500 (dekking € 148.500 structureel en 469.000 incidenteel). De daadwerkelijke uitgaven kunnen aanzienlijk anders uitpakken dan oorspronkelijk bedacht.

Adequate monitoring van het gebruik van deze regeling is noodzakelijk om tijdig in te kunnen spelen op geconstateerde ontwikkelingen.

11. Mantelzorg

In 2015 en 2016 is, mede gezien de beschikbare beleids capaciteit marginaal gebruik gemaakt van het benutten van deze gelabelde middelen. In het najaar 2016 hebben de colleges van de BMWG gemeenten het actieplan mantelzorgondersteuning "Hoe helpen wij u te helpen?" vastgesteld. Dit zal leiden dat het daarvoor 'gelabelde' bedrag ingezet gaat worden. Het bedrag is sinds de invoering van de decentralisatie 'vastgezet' op € 290.000 als bepaald percentage van het rijksbudget 2015. Inmiddels is rijksbudget afgenomen van € 8.814.000 naar € 8.130.000 (afname van 8%). Indien een 'samen de trap af' principe zouden worden gehanteerd zou dit bedrag afgeschaald kunnen worden met bijna € 25.000. Ditzelfde geldt ook voor 'Clientondersteuning' en 'Inloop GGZ' (totaal € 630.000). een 'korting' van 8% levert hier €50.000 lagere uitgaven op. Dit is als zodanig nog niet verwerkt in de geactualiseerde begroting.

12. Ontwikkeling HO (effect uitspraak CRvB)

Naar aanleiding van een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep worden vanaf het eerste kwartaal van 2017 alle indicaties HO herbeoordeeld. Dit leidt tot een hogere inzet van het aantal uren HO. Op basis van het gemiddelde van de 'reële' en een 'worst-case'-scenario leidt dit mogelijk tot een verhoging van de uitgaven met € 295.000. Op dit moment zijn voornamelijk alleen de cliënten met HHT en waar sprake was van bezwaar/beroep/klachten herbeoordeeld. Deze uitkomsten geven geen reëel beeld. De daadwerkelijke uitgaven kunnen derhalve aanzienlijk hoger en lager uitpakken dan de € 295.000 waar in de actualisatie rekening is gehouden. Nadat iedereen een herindicatie heeft gekregen kan doorgerekend worden wat dit betekent voor de begroting(en).

Integratieuitkering WMO

Als onderdeel van de algemene uitkering bestaat er een zogeheten integratieuitkering WMO. Hoewel de middelen niet geoormerkt zijn worden deze middelen binnen BMWG in beginsel wel aan WMO-taken uitgegeven. Ten opzicht van 2016 is er in 2017 meer geld beschikbaar. In het Regeerakkoord is afgesproken het budget voor de verbetering van de arbeidsmarktpositie van specifieke groepen medewerkers vanaf 2017 structureel toegevoegd zal worden aan de integratieuitkering Wmo. Gemeenten hebben hierdoor meer financiële slagkracht bij het realiseren van de beoogde vernieuwing van maatschappelijke ondersteuning, zoals thuisondersteuning.

Derhalve is de geactualiseerde begroting dit effect opgenomen als dekking voor de meerkosten HO. De middelen zijn niet toereikend. Het meerdere wordt vervolgens gedekt vanuit de inkomende rijksmiddelen van de decentralisaties.

De BMW-gemeenten zijn in de begroting 2017 verschillend om gegaan met de extra middelen. Dit betekent dat lokaal bekeken dient te worden welk effect dit heeft op de gemeentelijke begroting.

13. Pijlerpartners

In 2016 hebben de pijlerpartners een extra opstartbudget gekregen van 10%. Dit vervalt in 2017 hetgeen leidt tot een lagere besteding van € 12.000.

14. Uitgaven Begeleiding ZIN

Voor de prognose is als vertrekpunt gehanteerd de geregistreerde verplichtingen 2017. Met behulp van een extrapolatie van de in 2017 aflopende budgetten en het hanteren van een verzilveringspercentage ($\pm 73\%$ tot $\pm 79\%$) is het niveau van de structurele uitgaven 2017 en daarna bepaald.

Hierbij is geen rekening gehouden met o.a. demografische veranderingen, 18-/18+ effecten, instroom en uitstroom, wijziging van tarieven, verschuiving van of naar ZIN. Een punt van aandacht betreft het uitvoeren van analyses op de iWMO-gegevens 2016 (pas sinds kort beschikbaar). Bijvoorbeeld om te beoordelen of en hoeveel er sprake is van zorgmijders en de kwaliteit/tijdigheid van declareren door zorgaanbieders.

Voor de verzilvering van de Zorg In Natura wordt op dit moment uitgegaan van $\pm 73\%$ tot $\pm 79\%$. Naar de huidige inschatting zijn dit reële percentages.

In navolging van de administratieve afhandeling dient geanalyseerd te worden of alle geleverde zorg daadwerkelijk door de zorgaanbieder bij de gemeente in rekening is gebracht. Analyses waarbij ook gegevens vanuit het CAK worden betrokken worden opgestart in het tweede/derde kwartaal van 2017 om meer zicht te krijgen op het daadwerkelijke verbruik.

15. Uitvoerings- en Transformatiekosten

De geactualiseerde uitvoeringsbegroting gaat uit van een structureel benodigd budget van € 2.403.740 (totaal 11,88% van de integratie-uitkering Jeugd + Wmo).

Bij het inzetten van de middelen uit de uitvoeringsbegroting wordt gehandeld met inachtneming van de aanstaande herindeling en dienen de 'overeenkomsten' schaalbaar/omkeerbaar te zijn. Dit betekent voor een aanzienlijk deel dat de inzet van personeel in tijdelijkheid (tot 1/1/2019) zal plaats vinden of in de vorm van inhuur. Hiermee wordt voorkomen dat de nieuwe gemeente met structurele verplichtingen wordt opgezadeld terwijl de inkomsten tot en met 2019 nog zullen afnemen.

De samenstelling (aard van budgetten) kan als volgt worden samengevat:

Cliënt gerelateerde uitgaven (€ 1.378.680)

Dit betreft uitgaven aangaande de transformatieopdracht, inzet consultants/casemangers, praktijk begeleider in wettelijke taken uit hoofde van het toezicht en kwaliteit van de zorg (cliënt ervaringsonderzoek en kosten voor inzet toezichthouders).

Uitgaven m.b.t. doorontwikkeling transformatieopdracht (€ 376.688)

Om adequaat invulling te kunnen geven aan de transformatieopdracht zijn uitgaven geraamd op het vlak van tussen uitvoering, ketenpartners en beleid. Adequate monitoring en leveranciers management worden gebruikt voor het tijdig kunnen anticiperen op ontwikkelingen met betrekking tot de transformatieopdracht.

Ondersteuning (€ 648.372)

Uitgaven op het gebied van ondersteuning aangezien het een bijdrage levert aan de werking van

het primaire proces. Hierbij dient te worden gedacht aan ICT en applicatiebeheer, monitoring, administratie (backoffice) en control.

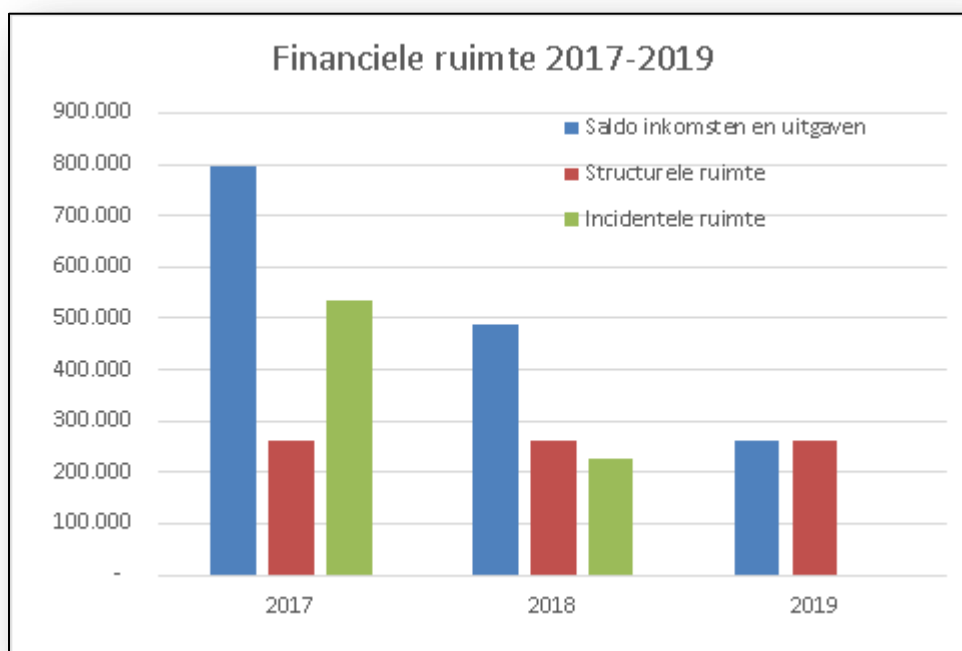
Participatie

Participatie					
	Bedum	De Marne	Winsum	Eemmond	BMWE
Uitvoerings- en Transformatiekosten	16.625	16.625	16.625	16.625	66.500
Saldo (budgetneutraliteit)	-16.625	-16.625	-16.625	-16.625	-66.500

Als gevolg van de decentralisatie en de verdergaande integrale benadering van de vraagstukken in het sociaal domein is er t.o.v. 2014 behoefte aan extra beleidscapaciteit. Voor de decentralisatie Participatiewet is hier geen afzonderlijk budget voor beschikbaar derhalve maken deze kosten onderdeel uit van de uitvoeringsbegroting SD.

Recapitulerend

Op basis van voorgaande laat de geactualiseerde begroting sociaal domein voor de onderdelen Jeugd en WMO inclusief de uitvoeringsbegroting Sociaal Domein, in 2019, per saldo een structureel overschot van € 262.506 zien. Deze middelen kunnen worden ingezet voor de transformatieopgave en het opvangen van financiële risico's in het sociaal domein.

Nadere analyses noodzakelijk

Naar de huidige inzichten heeft de actualisatie van het financiële kader plaats gevonden. Diverse aannames hierbij zijn nog niet getoetst. Resultaten 2016 moeten nog nader worden geanalyseerd.

Gedurende 2017 blijft het noodzakelijk dat er voortdurend analyses worden gemaakt op de ontwikkeling van de zorgvraag, de ontwikkeling in de uitgaven etc. Dit draagt bij aan:

- Monitoring (realiseren van) transformatieopgave
- Bijsturingsmogelijkheden
- Financiële monitoring

Dekking

In onderstaand overzicht is de stand van de Reserve SD weergegeven. Aangezien er (nog) geen afspraken zijn gemaakt over onderlinge solidariteit rekent elke gemeente zijn eigen saldo af met de eigen reserve SD. Op 1 januari 2019 worden alle middelen samengevoegd waarna indirect alsnog sprake is geweest van een bepaalde vorm van financiële solidariteit.

Raming Reserve SD					
Saldo reserve SD 2016	Bedum	De Marne	Winsum	Eemsmond	BMWE
Reserve SD (ultimo 2015)	442.646	587.000	1.642.000	1.003.371	3.675.017
Overschot 2016 (o.b.v. monitor Q4)	533.684	216.423	114.995	714.531	1.579.634
Tekort Jeugd 2016	-105.989	-110.736	-133.824	-200.596	-551.145
Overschot Beschermd Wonen 2016	174.841	165.128	223.408	262.262	825.639
Reserve SD (ultimo 2016)	1.045.183	857.815	1.846.579	1.779.568	5.529.145
Mutaties 2017					
Mutatie saldo STR	416.473	333.788	-130.348	175.884	795.797
Onttrekking CER-regeling	-88.753	-95.710	-98.154	-186.383	-469.000
Onttrekking incidentele posten 2017	-199.544	-197.249	-228.131	-398.864	-1.023.788
Reserve SD (ultimo 2017)	1.173.359	898.645	1.389.947	1.370.204	4.832.154
Mutaties 2018					
Mutatie saldo STR	407.568	318.598	-157.972	-80.469	487.724
Onttrekking incidentele posten 2018	-143.487	-136.692	-162.406	-279.775	-722.360
	1.437.440	1.080.550	1.069.568	1.009.959	4.597.518

Bijlage 3 Bezuinigingsmonitor

Actualisatie bezuinigingen

In onderstaande tabel een overzicht van de stand van de bezuinigingsvoorstellen tot dit moment. De taakstelling omvatte een bedrag van bijna € 1.180.000. Deze taakstelling is door een aantal besluiten (kadernota 2015 en begrotingsbehandeling 2015 en 2016 voor wat betreft OZB en de begraafrechten) verlaagd tot € 1.070.00. Hiervan is inmiddels een bedrag van € 972.000 daadwerkelijk ingevuld. Er staat nog een bedrag van bijna € 103.000 open voor een tweetal onderwerpen: inkoop samenwerking/organisatie en de sporttarieven.

		2013	2017	2017	2018	2019	2020
Beslisnr	Boekingsomschrijving	Taakst.	Gereaaliseerd	Nog te realiseren	Taakst.	Taakst.	Taakst.
24	Controle gebruiksvergunningen	-10.000	-10.000	0	0	0	0
25	Onderhoud wegen (met Correctie)	-40.000	-40.000	0	0	0	0
26	Onderhoud beschoeiingen	-40.000	-40.000	0	0	0	0
27	Milieu-communicatie	-1.000	-1.000	0	0	0	0
28	Groenkwiteit	-80.000	-80.000	0	0	0	0
30	Nota begraven	0	0	0	0	0	0
31	Nota lokale heffingen - titel 1	-81.833	-81.833	0	0	0	0
32	Kwijtschelding in bel.opbrengst	-87.973	-87.973	0	0	0	0
33	OZB-verhoging extra 2,75%	-197.215	-197.215	0	0	0	0
35	Kostendekkendheid weekmarkt	-690	-690	0	0	0	0
37	Inkoop samenwerking/Organisatie	-305.000	-246.000	-59.000	-59.000	-59.000	-59.000
40	minder tractie ivm fte-aanpassing	-8.000	-8.000	0	0	0	0
41	Abonnementenbeheer	-10.000	-10.000	0	0	0	0
42	Duurzaam kopieerbeleid	-1.000	-1.000	0	0	0	0
43	Openbare verlichting	-2.000	-2.000	0	0	0	0
44	Onderhoud geluidmeter	-2.969	-2.969	0	0	0	0
45	Onderh.sportveld Den Andel	-1.000	-1.000	0	0	0	0
46	Jumelage	-1.800	-1.800	0	0	0	0
47	Rekenkamercommissie	-14.000	-14.000	0	0	0	0
48	Trouwen in gemeentehuis	-3.100	-3.100	0	0	0	0
50	Verkoop aula Winsum	-6.226	-6.226	0	0	0	0
52	Sportaccommodaties/-tarieven	-69.309	-31.806	0	-18.751	-31.252	-43.753
54	Carillon Baflo	-3.631	-3.631	0	0	0	0
55	Onderhoud particul.begraafplaatsen	-5.000	-5.000	0	0	0	0
56	Breedtesport	-8.000	-8.000	0	0	0	0
57	Groninger Bedrijfslocaties	-2.519	-2.519	0	0	0	0
58	Hertenkamp	-1.194	-1.194	0	0	0	0
60	Toren NH-Kerk te Baflo	-4.882	-4.882	0	0	0	0
Motie	Taakstellende verlaging	-80.000	-80.000	0	0	0	0
TOTAALTelling		-1.069.941	-971.838	-59.000	-77.752	-90.253	-102.753

In deze tabel hebben wij aangegeven wat onze verwachtingen zijn omtrent de volledige realisatie van de bezuinigingstaakstelling van een kleine € 1,1 miljoen. Onderstaand zullen wij ingaan op de cellen waar nog bedragen “open” staan.

Invulling inkoop samenwerking

De taakstelling is al voor een deel ingevuld. Er staat voor het jaar 2017 nog een bedrag open van € 59.000. Wij verwachten dat het niet eenvoudig zal worden om het nog openstaande bedrag voor de jaren 2017/2020 te gaan invullen. Met name bij aanbestedingen in de infrastructuur (wegenonderhoud, baggeren, openbare verlichting) vinden er doorgaans (flinke) aanbestedingsvoordelen plaats. Deze voordelen blijven echter binnen de betreffende producten en komen niet ten gunste van deze openstaande stelpost. We stellen in deze kadernota dan ook voor om deze stelpost in zijn geheel te schrappen. Dit laat onverlet dat we blijven inzetten op het behalen van voordelen op het gebied van samenwerking en/of inkoopvoordelen. We geven dan wel een reëel beeld geven van de financiële situatie zonder een mogelijk nog in te vullen stelpost.

Sportaccommodaties

In januari 2017 heeft uw raad ingestemd met een geactualiseerde tarievenverordening sportaccommodaties voor de binnen- en buitensport in Winsum. Er is besloten voor een geleidelijke invoering van de verhogingen gedurende een periode van 5 jaar met ingang van het sportseizoen 2017/2018. Dit geeft uiteraard een vertraging bij de realisatie van de opbrengst, maar het geeft de sportverenigingen de tijd om hun begrotingen op orde te brengen. De vertraagde invoering en de verlengde invoeringstermijn maakt wel dat de taakstelling pas volledig in het jaar 2022 is ingevuld. De financiële gevolgen van deze operatie zijn overigens al volledig opgenomen in onze begroting 2017.

Bijlage 4 Financiële kaders voor programmabegroting 2018

In deze bijlage zijn de richtlijnen en uitgangspunten opgenomen met een

- a) technisch administratief karakter en richtlijnen; en uitgangspunten die een meer
- b) beleidsmatig karakter hebben.

Richtlijnen en uitgangspunten

De kaders hebben betrekking op zowel de budgettaire als de vermogenspositie. De financiële kaders zijn onder meer vastgelegd in de 'Verordening op de uitgangspunten voor het financieel beleid, alsmede de regels voor het financieel beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente Winsum'.

Voor de opstelling van de begroting en meerjarenramingen gaat het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) uit van een sluitend perspectief. Om tot een sluitend perspectief te komen zijn keuzes onvermijdbaar. Om tot een goede afweging en besluitvorming te kunnen komen wordt voor de opstelling van de Kadernota en de Begroting een aantal richtlijnen en uitgangspunten geformuleerd. Deze worden door de organisatie gehanteerd bij het aanreiken van de noodzakelijke gegevens.

a) Richtlijnen en uitgangspunten met een technisch/administratief karakter

Looncompensatie

In principe wordt, voor de raming van de loonontwikkeling 2018, de laatst vastgestelde cao als basis voor de berekeningen gehanteerd. Dit betreft echter voor de gemeenteamttenaren een cao met een geldigheidsduur tot 1-mei-2017. Per 1 januari 2017 stijgen de lonen nog met 0,4%. Een nieuwe cao is nog niet afgesproken. Dat maakt dat het lastig is om een juiste raming op te stellen voor het volledige jaar 2018. Voor de begroting 2018 gaan we uit van dit laatst vastgestelde cao-loon met daarop een stijging in verband met de eventuele werkelijke periodieke verhogingen op basis van de prognoses in de mei- en/of septembercirculaire.

Prijscompensatie

Voor de samenstelling van de begroting 2018 stellen wij voor om bij de ramingen uit te gaan van een prijsontwikkeling van 0% voor zowel de exploitatie als bij investeringen. Dit betekent dat er feitelijk een bezuiniging plaatsvindt op de budgetten. Immers, de prijsstijgingen worden niet gecompenseerd door een verhoging van de budgetten.

Over de jaren 2012-2017 is de inflatiecorrectie alleen als daar de noodzaak voor was op de gemeentelijke budgetten toegepast. In verband met de onzekerheden over de ontwikkelingen ten aanzien van aanvullende rijksbezuinigingen zijn wij van plan om ook voor 2018 de nullijn te hanteren. Wel zullen wij de geboden compensatie via het gemeentefonds als stelpost opnemen ter dekking van eventuele noodzakelijke ramingsaanpassingen. In de begroting 2018 wordt met betrekking tot de ramingen voor de gemeentelijke belastingen en heffingen rekening gehouden met de eerdere besluitvorming.

Subsidies en bijdragen

Subsidies en bijdragen aan derden worden jaarlijks geraamd op basis van bestaande subsidies met een prijsindex van 0 %. Voor de gesubsidieerde instellingen kan daar waar sprake is van het onderdeel looncomponent en voor zover er al geen afzonderlijke individuele afspraken zijn gemaakt worden uitgegaan van de cao.

Energieheffingen

Met een verhoging van de tarieven van energie wordt rekening gehouden met een stijging van 0%.

Algemene uitkering

De raming algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt gebaseerd op de laatst bekende circulaire van het Rijk. Het in deze circulaire opgenomen bedrag ter compensatie van gestegen prijzen wordt als stelpost in de begroting opgenomen.

Raming aantal inwoners, woonruimten en bijstandsontvangers

Het aantal inwoners en woonruimten wordt bepaald aan de hand van de laatst bekende gegevens en aangepast aan autonome ontwikkelingen.

Raming aantal inwoners: (werkelijk aantal 01-01-2017: 13.633)

1 januari 2018 een inwoneraantal van 13.600

1 januari 2019 een inwoneraantal van 13.575

1 januari 2020 een inwoneraantal van 13.550

1 januari 2021 een inwoneraantal van 13.525

Raming toename woningen: (werkelijk aantal 01-01-2017: 6.049)

1 januari 2018 toename van 1 ten opzichte van 1 januari 2017

1 januari 2019 toename van 0 ten opzichte van 1 januari 2018

1 januari 2020 toename van 5 ten opzichte van 1 januari 2019

1 januari 2021 toename van 5 ten opzichte van 1 januari 2020

Raming aantal Bijstandsontvangers: (werkelijk aantal 01-01-2017: 279)

1 januari 2018 een aantal van 287

1 januari 2019 een aantal van 287

1 januari 2020 een aantal van 287

1 januari 2021 een aantal van 287

Belastingen, heffingen en rechten

Algemeen

In de begroting 2017 en het meerjarenperspectief tot en met 2018 is rekening gehouden met een tariefstijging van 2,75% ten aanzien van de opbrengst van de onroerende zaakbelastingen. Vanuit de sportnota zijn inmiddels besluiten genomen op het gebied verhuur van gemeentelijke sportaccommodaties. Het gaat daarbij om zowel binnen- als buitensportaccommodaties en het zwembad. Ook voor wat betreft de verhuur van overige accommodaties zullen wij de huren aanpassen waar dat kan. Dit kader, met inbegrip van hetgeen we over de bezuinigingstaakstellingen hebben geschreven, houden we vast voor 2018. Wij hebben geen redenen om het ingezette beleid te heroverwegen.

Wet Waardering Onroerende Zaken (wet W.O.Z.).

Sinds het belastingjaar 2008 vinden de hertaxaties jaarlijks plaats. Met waardepeildatum 1 januari 2016 zijn de OZB-aanslagen voor 2017 opgelegd. Uitgangspunt is dat, ondanks de gewijzigde waarden van het onroerend goed, sprake is van een gelijkblijvende belastingopbrengst. Door de Raad is in november 2013 het besluit genomen om de OZB-opbrengst voor 2014 en de hierna volgende jaren te laten stijgen met een percentage van 2,75%. Dit percentage kwam nagenoeg overeen met de door het rijk vastgestelde macronorm. Deze macronorm is voor het jaar 2018 vastgesteld op 3,1%. In 2017 zijn de gemeenten onder de macronorm gebleven. In onze meerjarenschijven is deze periode van

een jaarlijkse stijging doorgetrokken tot en met het jaar 2018. Uiteraard blijft het zo dat de gemeenteraad bij de jaarlijkse vaststelling van de belastingverordeningen de bevoegdheid heeft om, indien daar reden voor is, daarvan af te wijken.

Afvalstoffenheffing

In 2013 zijn we gestart met DifTar. We hebben toen gezien dat zowel de kosten als de opbrengsten fors achterliepen bij de oorspronkelijke ramingen (niet gebaseerd op DifTar). Inmiddels hebben we een aantal jaren ervaring en een beter inzicht in kosten en de frequentie en het aanbod van vuil. Ten tijde van het opstellen van de belastingvoorstellen voor het jaar 2018 zullen wij deze ervaringen in 2015 en 2016 als basis gebruiken voor onze voorstellen voor het jaar 2018.

Rioolheffing

In 2014 zijn we gestart met het eerste uitvoeringsjaar van het nieuwe Waterbeleidsplan 2014-2018. Uitgangspunt hierbij is dat alleen wordt vervangen c.q. geïnvesteerd als dat werkelijk noodzakelijk is. De verwachting is dat de tarieven, gelet op de maximale kostendeckendheid van 100%, de komende jaren niet hoeven te stijgen. De kosten van het baggeren zullen overeenkomstig het vastgestelde baggerplan voor 50% worden meegenomen bij de rioolkosten.

Besluitpunt 13: Begroting 2018 - uitgangspunten

Voorgesteld wordt om de bovenstaande uitgangspunten te hanteren bij het opmaken van de begroting 2018.

Controleprotocol 2017

Inleiding

Bij besluit van 17 januari 2017 heeft de gemeenteraad aan Vallei Accountants opdracht verstrekt de accountantscontrole als bedoeld in artikel 213 Gemeentewet voor de gemeente Winsum uit te voeren. Het betreft de controle van de boekjaren 2016 tot en met 2019.

In het Controleprotocol 2017 worden nadere aanwijzingen gegeven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij te hanteren goedkeurings- en rapportagetoleranties voor de controle van de jaarrekening 2017.

Object van controle is de jaarrekening 2017, en daarmee tevens het financieel beheer zoals uitgeoefend door of namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Winsum. De controle van de specifieke uitkeringen, die vallen onder het beginsel van SiSa (Single information Single audit), maakt in principe ook deel uit van de controle van de jaarrekening. De verantwoordingsinformatie van de specifieke uitkeringen staat opgenomen in een bijlage bij de jaarrekening.

Controlekader

Zoals in art. 213 Gemeentewet is voorgeschreven, is de accountantscontrole op de jaarrekening gericht op het afgeven van een oordeel over onderstaande aspecten:

- de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen;
- de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- het in overeenstemming zijn van de door het college opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 Gemeentewet (Besluit accountantscontrole decentrale overheden - Bado);
- de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle zullen de regels die bij of krachtens AMvB worden gesteld op grond van artikel 213, lid 6 GW (Besluit accountantscontrole decentrale overheden) alsmede de uitgangspunten en standpunten van de commissie Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de aanwijzingen en beroepsvoorschriften van het NBA bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden.

Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Bado, dat de in de rekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen 'in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen'.

Goedkeurings-, rapportage- en SiSa-toleranties

De accountant accepteert in de controle bepaalde toleranties en richt de controle daar op in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening, en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten, lasten, balansmutaties en financiële beheershandelingen. De accountant richt de controle in op het ontdekken van

belangrijke fouten, en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties, systeemgerichte controles, statistische deelwaarnemingen, extrapolaties, etc. Alleen fouten in de jaarrekening en onzekerheden in de controle boven een vastgesteld percentage van de totale lasten van de gemeente leiden tot een niet-goedkeurende controleverklaring. Dit wordt bepaald met behulp van de goedkeurings- en rapportagetoleranties.

In het Bado zijn minimumeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven. De gemeenteraad is vrij om de goedkeuringstoleranties scherper vast te stellen dan de minimumeisen voorschrijven.

Voor de gemeente Winsum zijn de volgende **goedkeuringstoleranties** van toepassing:

Strekking controleverklaring				
Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelsonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1\% < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3\% < 10\%$	$\geq 10\%$	-

De goedkeuringstoleranties zijn gerelateerd aan de zogenaamde omvangbasis, die gelijk is aan de totale lasten van de gemeente (de geraamde lasten van de programma's in de actuele begroting 2017). De omvangbasis voor 2017 bedraagt € 35.249.414,52 (cijfers 13 juni 2017). Toepassing van de toleranties wijst uit dat een goedkeurende strekking van de controleverklaring mogelijk is tot:

- een totaalbedrag van € 352.494 aan fouten in de jaarrekening 2017
- een totaalbedrag van € 1.057.482 aan onzekerheden.

Voor de rapportage van de accountant in het Rapport van bevindingen gelden **rapporterings-toleranties**. Om goed invulling te kunnen geven aan haar controlerende taak, maar tegelijk niet teveel in details te treden, kiest de gemeenteraad ervoor om een rapportagetolerantie van 10% te hanteren, op basis van de hierboven genoemde goedkeuringstoleranties. Voor de controle van de jaarrekening van 2016 betekent dit, dat de accountant fouten tot € 35.249 en onzekerheden tot € 105.748 *niet* zal rapporteren in het Rapport van bevindingen.

Ten aanzien van geconstateerde fouten bij de specifieke regelingen die in het kader van de SiSa moeten worden verantwoord, zijn de volgende rapporteringstoleranties voorgeschreven¹:

- € 12.500, = indien de lasten lager of gelijk zijn aan € 125.000, =
- 10% indien de lasten groter dan € 125.000, = en kleiner of gelijk zijn dan € 1.000.000, =
- € 125.000, = indien de lasten groter zijn dan € 1.000.000, =.

Criteria rechtmatigheidscontrole

Bij de rechtmatigheidscontrole worden de financiële beheershandelingen die aan de baten, lasten en balansmutaties ten grondslag liggen aan de volgende criteria getoetst: het voorwaarden criterium, begrotingscriterium en het M&O-criterium (misbruik en oneigenlijk gebruik-criterium).

¹ Artikel 5, vierde lid, Bado

- **Voorwaardencriterium**

Bij de toetsing aan het voorwaardencriterium controleert de accountant of de financiële beheershandelingen rechtmatig (dus in overeenstemming met de wet- en regelgeving) zijn verricht. De financiële beheershandelingen worden alleen aan die bepalingen getoetst, waarvan de toepassing direct leidt tot financiële gevolgen die als baten, lasten en / of balansmutaties in de jaarrekening dienen te worden verantwoord. Concreet betekent dit dat toetsing plaatsvindt aan de bepalingen omtrent het recht, de hoogte of de duur van financiële overdrachten en transacties.

Om dit mogelijk te maken is er een overzicht opgesteld van de voor de gemeente Winsum geldende externe en interne wet- en regelgeving met bepalingen over de financiële beheershandelingen, het zogenaamde **normenkader**. Het normenkader dient voor elk controlejaar te worden geactualiseerd op basis van nieuwe wet- en regelgeving. Het normenkader wordt tevens afgestemd op de inhoud van de CVDR (Centrale Voorziening Decentrale Regelgeving).

Van de externe wet- en regelgeving zijn alleen die wetten en regels van belang die bepalingen bevatten met betrekking tot financiële beheershandelingen. Alle gemeentelijke verordeningen, voor zover die bepalingen bevatten met betrekking tot financiële beheershandelingen, maken ook onderdeel uit van het normenkader. Andere besluiten van de gemeenteraad (niet zijnde verordeningen), met een kaderstellend karakter en die bepalingen bevatten met betrekking tot financiële beheershandelingen, dienen tevens onderdeel uit te maken van het normenkader. Met de dualisering is een scherpere grens getrokken tussen bevoegdheden die de gemeenteraad toebehoren, en bevoegdheden die het college toebehoren, waarbij de controlerende rol bij de gemeenteraad is neergelegd. Voor de accountantscontrole betekent dit dat de voorschriften die het college uitvaardigt (interne regelgeving) niet onder het rechtmatigheidsoordeel vallen.

Het Normenkader 2017 is in een aparte bijlage bij dit document opgenomen.

- **Begrotingscriterium**

Als blijkt dat de gerealiseerde lasten, zoals weergegeven in de jaarrekening, hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is er – voor zover het de begrotingsoverschrijdingen betreft - mogelijk sprake van onrechtmatige uitgaven. De overschrijding kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van de gemeenteraad, zoals geregeld in de Gemeentewet. Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang, in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid, en/of wordt gecompenseerd door, aan de lasten gerelateerde, hogere inkomsten. Het bepalen of, respectievelijk welke, begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de gemeenteraad.

Ten aanzien van rechtmatigheid van begrotingsoverschrijdingen heeft de gemeenteraad bij besluit van 8 februari 2005 het volgende vastgesteld:

- In de jaarrekening presenteert het college een overzicht² van alle begrotingsoverschrijdingen op deelprogramma-niveau, uitgesplitst naar lasten en baten;
- Overschrijdingen van € 20.000 of meer, of overschrijdingen van 25% of meer, zullen worden voorzien van een uitgebreide toelichting conform de indeling van het NIVRA³ voor wat betreft de onderscheiden soorten begrotingsoverschrijdingen;
- Voor overschrijding van investeringskredieten wordt eenzelfde als hierboven vermelde werkwijze gehanteerd.

---

² Het college noemt in het overzicht van begrotingsoverschrijdingen ook de kwalificatie van de overschrijding op basis van de in de 'Kadernota Rechtmatigheid 2015' van de Commissie BBV opgenomen soorten begrotingsoverschrijdingen en hun consequenties

³ De aanbevolen indeling van begrotingsoverschrijdingen van het toenmalige NIVRA, is overgenomen door de Commissie BBV in haar 'Kadernota Rechtmatigheid 2015'.

- **M&O-criterium**

Het M&O-criterium (Misbruik & Oneigenlijk gebruik) houdt in dat de accountant zal nagaan of de gemeente over voldoende interne procedures beschikt die opzettelijk misbruik en oneigenlijk gebruik van subsidies, uitkeringen of bijdragen ondervangen en die voorkomen dat door het niet juist, volledig of tijdig verstrekken van gegevens een te laag bedrag aan heffingen wordt betaald.

Uitgangspunt daarbij is dat binnen de belangrijkste procedures reeds (informeel) adequate maatregelen zijn getroffen ter waarborging van de getrouwheid van de financiële verantwoording. In november 2006 is een nota inzake de bestrijding en voorkoming van misbruik en oneigenlijk gebruik ter kennisgeving aan de gemeenteraad voorgelegd.

Rapportage door accountant

Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant als volgt:

- **Verslag van bevindingen**

Overeenkomstig de Gemeentewet wordt van de controle een verslag van bevindingen uitgebracht aan de gemeenteraad. Het verslag van bevindingen wordt voor verzending aan de gemeenteraad door de accountant aan het college voorgelegd met de mogelijkheid voor het college om op deze stukken te reageren. In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financieel beheer, en of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen.

Gesignaleerde onrechtmatigheden worden toegelicht, gespecificeerd naar de aard van het criterium (begrotingscriterium, voorwaardencriterium, etc.). Fouten of onzekerheden die de rapportagetolerantie, als bedoeld in hoofdstuk 2 van dit controleprotocol overschrijden, worden weergegeven in een apart overzicht bij het verslag van bevindingen. De accountant rapporteert ook over eventuele bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en de continuïteit van de door de gemeente gehanteerde geautomatiseerde informatieverzorging.

- **Controleverklaring**

In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven, zowel ten aanzien van de getrouwheid als de rechtmatigheid. De controleverklaring is bestemd voor de gemeenteraad, zodat deze de, door het college van burgemeester en wethouders opgestelde, jaarrekening kan vaststellen.

- **Managementletter**

In de tweede helft van elk jaar wordt door de accountant een zogenaamde interimcontrole over het lopende boekjaar uitgevoerd. Van belang zijn de onderwerpen (niet limitatief): mogelijke risico's, verbeter- en aandachtspunten betreffende de processen en procedures (beheersingsstructuur), beheersing specifieke subsidiestromen en rechtmatigheid. Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt een verslag uitgebracht, de Managementletter, waarin de bevindingen van de accountant zijn opgenomen. De organisatie geeft vervolgens aan hoe en op welke termijn deze bevindingen opgelost kunnen worden. Deze verbeteringsprocessen vallen onder verantwoordelijkheid van het lijnmanagement.

- **Raadsbrief**

De raad wordt door de accountant via de Raadsbrief geïnformeerd over de bevindingen van de interimcontrole. In dit document worden ook de specifieke aandachtspunten opgenomen die het auditcommittee de accountant heeft meegegeven.

Besluitpunt 14: Goedkeurings- en rapporteringstoleranties bij controleverklaring.

We stellen voor in te stemmen met de volgende goedkeurings- en rapporteringstoleranties, welke zijn gebaseerd op de omvangsbasis van de begroting:

- a. Fouten in de jaarrekening : $\leq 1\%$ = goedkeurende verklaring;
- b. Fouten in de jaarrekening : $> 1\% < 3\%$ = Verklaring met beperking(en);
- c. Fouten in de jaarrekening : $\geq 3\%$ = afkeurende verklaring; en
- d. Een rapporteringstolerantie van 10% voor de verschillende goedkeuringstoleranties

Programma's	Specifieke activiteit	Externe regelgeving (financieel)	Gemeentelijke regelgeving (financieel)
Bestuur en organisatie	Algemeen middelenbeheer	<ul style="list-style-type: none"> • Grondwet • Burgerlijk Wetboek • Gemeentewet • Algemene Wet Bestuursrecht • Besluit accountantscontrole decentrale overheden • Besluit Begroting en Verantwoording • Wet HOF • Wet Openbaarheid Bestuur 	<ul style="list-style-type: none"> • Verordening ex art. 212 GW: financiële verordening • Verordening ex art. 213 GW: controle • Verordening rekenkamerfunctie • Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning, incl. wijz. art. 8 • Verordening fractie-assistenten gemeente Winsum 2015 • Algemeen Mandaatbesluit Winsum • Ondermandaatbesluit 2014 • Mandaat inkoop regionale jeugdzorgtaken • Mandaatstatuut afdeling Sociale Zaken • Gedragscode bestuurlijke integriteit • Algemene subsidieverordening 2011
	Arbeidsvoorwaarden en personeelsbeleid	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeentewet • Ambtenarenwet • Wet op ondernemingsraden • ARBO-wet en -besluit • Fiscale wetgeving • Wet poortwachter • Sociale verzekeringswetten • Tabakswet • Flexwet • WOBOT • Wet Minimum loon/minimum vakantietoelage • Wet Normering Topinkomens • Pensioenwetgeving 	<ul style="list-style-type: none"> • Bezoldigingsverordening • Sociaal statuut • CAR/UWO • Organisatiereglement gemeente Winsum 2014 • Consignatiegeling 2010 • Gedragscode ambtenaren • Procedureregeling organieke functiebeschrijving en -waardering • Verordening rechtspositie wethouders, raadsleden 2012
	Inkopen en contractbeheer	<ul style="list-style-type: none"> • Burgerlijk Wetboek • Gemeentewet • Europese Aanbestedingsregels • Aanbestedingswet 2012 • Mededingingswet • Wet BTW Compensatiefonds • Wet op de omzetbelasting • Wet Markt & Overheid • Wet BIBOB 	<ul style="list-style-type: none"> • Verordening groenonderhoud • Verordening op het alleenrecht inkoop ICT
	Publieke dienstverlening	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeentewet • Regeling grondslag heffing Nederlandse ID-kaart • Wet basisregistratie personen • Wet rechten burgerlijke stand 	<ul style="list-style-type: none"> • Verordening op de heffing en de invordering van leges 2017, incl. tarieven tabel
Financiën	Treasurybeheer	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeentewet • Wet Schatkistbankieren • Wet Financiering Decentrale overheden • Financiering Decentrale overheden • Regeling Uitzettingen en Derivaten 	<ul style="list-style-type: none"> • Treasurystatuut • Uitvoeringsregeling Treasury 2015
	Heffingen en belastingen	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeentewet • Algemene wet inzake rijksbelastingen • Invorderingswet 1990 • Uitvoeringsregeling invorderingswet • Wet waardering onroerende zaken • Wet op de lijkbezorging 	<ul style="list-style-type: none"> • Besluit kwijtschelding 2013 • Aanwijzingsbesluit heffingsambtenaar • Mandaatbesluit heffingsambtenaar • Aanwijzingsbesluit invorderingsambtenaar • Verordening op de heffing en de invorderingen van belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2017 • Verordening op de heffing en de invordering van onroerend-zaakbelasting 2017 • Nota begraven en begraafplaatsen in de gemeente Winsum • Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten 2017, incl. tarieven tabel • Verordening op de heffing en de invordering van marktgelden 2017
Woon- en leefomgeving	Openbare orde en veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeentewet • Winkeltijdenwet • Bouwbesluit • Drank- en horecawet • Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) 	<ul style="list-style-type: none"> • Algemeen Plaatselijke Verordening 2011
	Brandweerzorg en rampenbestrijding	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeentewet • Wet gemeenschappelijke regelingen • Wet veiligheidsregio's 	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Groningen
	Verkeer en vervoer	<ul style="list-style-type: none"> • Wegenwet • Wegenverkeerswet 1994 • Besluit administratieve bepalingen wegverkeer • Wet Personenvervoer • Wet BDU verkeer en vervoer • Subsidieregeling sanering verkeerslawaa • Uitvoerings- en beleidsregel BDU verkeer en vervoer • Scheepvaartverkeerswet 	<ul style="list-style-type: none"> • Woonschepenverordening
	Volkshuisvesting en beheer gemeentelijke panden en accommodaties	<ul style="list-style-type: none"> • Wet bevordering eigen woningbezit • Huisvestingswet • Huisvestingsbesluit • Woningwet • Leegstandswet • Huurwet • Huursubsidiewet • Huurprijzenwet woonruimte • Pachtwet • Bouwbesluit 	<ul style="list-style-type: none"> • Tarievenverordening buitensportaccommodaties • Tarievenverordening overdekte sportaccommodaties • Verordening Starterslening gemeente Winsum • Welstandsnota • Bouwverordening 2014

Programma's	Specifieke activiteit	Externe regelgeving (financieel)	Gemeentelijke regelgeving (financieel)
Woon- en leefomgeving	Milieu	<ul style="list-style-type: none"> Gemeentewet Wet Milieubeheer Waterwet Wet gemeentelijke watertaken Wet Bodembescherming Wet gemeenschappelijke regelingen 	<ul style="list-style-type: none"> Verordening heffing en invordering rioolheffing 2016 Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerkingsbedrijf Noord Groningen
Ruimtelijke structuur	Ruimtelijke ordening en grondbeleid	<ul style="list-style-type: none"> Gemeentewet Wet ruimtelijke ordening Besluit op de ruimtelijke ordening Wet algemene bepalingen omgevingsrecht Besluit omgevingsrecht Regeling omgevingsrecht 	<ul style="list-style-type: none"> Beleidsnotitie uitgifte van openbare ruimte Exploatieverordening Procedureverordening tegemoetkoming planschade 2010
	Groenbeheer	<ul style="list-style-type: none"> Boswet Flora- en faunawet 	<ul style="list-style-type: none"> Bomenbeleidsplan 2012-2021
Dorps- en plattelands-economie	Economie	<ul style="list-style-type: none"> Gemeentewet Algemene wet bestuursrecht Wet Investeringsstedelijke vernieuwing (ISV) 	<ul style="list-style-type: none"> Marktverordening Verordening reclamebelasting 2014
Sociale voorzieningen en maatschappelijke dienstverlening	Algemeen welzijn	<ul style="list-style-type: none"> Algemene wet bestuursrecht Welzijnswet 	<ul style="list-style-type: none"> Subsidiebeleid welzijn gemeente Winsum 2007
	Maatschappelijke ondersteuning	<ul style="list-style-type: none"> Wet maatschappelijke ondersteuning Besluit maatschappelijke ondersteuning 	<ul style="list-style-type: none"> WMO beleid 2015-2018 Verordening Maatschappelijke ondersteuning Winsum 2015 Nadere regels maatschappelijke ondersteuning 2017 gemeente Winsum
	Jeugd	<ul style="list-style-type: none"> Wet op de jeugdzorg Wet publieke gezondheidszorg Besluit publieke gezondheidszorg 	<ul style="list-style-type: none"> Beleidsplan Jeugdhulp BMWG-gemeenten 2015-2018 Verordening Jeugdhulp gemeente Winsum 2015
	Volksgesondheid	<ul style="list-style-type: none"> Wet Publieke Gezondheid Wet gemeenschappelijke regelingen 	<ul style="list-style-type: none"> Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid & Zorg
	Onderwijs	<ul style="list-style-type: none"> Wet primair onderwijs Wet op het voortgezet onderwijs Wet educatie- en beroepsonderwijs Wet op de expertisecentra Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017 Wet Oke Leerplichtwet 	<ul style="list-style-type: none"> Verordening leerlingenvervoer gemeente Winsum 2015 Verordening huisvestingsvoorzieningen onderwijs 2015
	Cultuur	<ul style="list-style-type: none"> Wet op het specifiek cultuurbeleid Monumentenwet 	<ul style="list-style-type: none"> Notitie Schetsen cultuurbeleid Erfgoedverordening 2012 gem. Winsum
	Sociale zaken en werk	<ul style="list-style-type: none"> Wet Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten Wet IOAW Wet IOAZ Participatiewet Wet op het kredietbeheer Besluit tijdelijke specifieke uitkering Schuldhulpverlening Vreemdelingenwet Wet inburgering Besluit Inburgering Regeling inburgering Wet Kinderopvang 	<ul style="list-style-type: none"> Verordening individuele inkomensvoorziening Participatiewet BMWG 2015 Verordening individuele studietoelage Participatiewet BMWG 2015 Verordening loonkostensubsidie Participatiewet BMWG 2015 Verordening tegenprestatie Participatiewet BMWG 2015 Verordening verrekening bestuurlijke boete Participatiewet BMWG 2015 Verordening re-integratiewet BMWG 2015 Verordening Cliëntenparticipatie Sozawe Bedum, De Marne en Winsum Verordening Wet Inburgering 2013 Verordening Wet Kinderopvang